

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

Spel för galleriet eller reell förändring

Socialarbetares resonemang om ungt brukarinflytande

Clara Granström

Kandidatuppsats (SOPA 63)
Aktuell termin (VT 2020)
Handledare: Mikael Sandgren

Abstract

Author: Clara Granström

Title: “Young user influence- A real change or a window dressing”

Supervisor: Mikael Sandgren

Assessor: Ulrika Levander

The aim of this study is to examine the accounts in how social workers, who work with adolescents in service user positions, reason regarding young user influence. Considering the Children’s Rights Convention was implemented into Swedish law in 2020, and the expressed importance of working with user-influence from Socialstyrelsen, this subject has increasingly become relevant to investigate. This study is based on semi-structured interviews with six social workers who, through Socialförvaltningen, work with adolescents suffering from either drug addiction or unemployment in two different municipalities in Scania. To analyze the material, I’ve used the sociological theory accounts within that I have incorporated the theory of intersectionality and the subcategories gender and age. The results show that there is a consensus among the social workers to argue the importance of working with user-influence. The major given reasons for the advantages of working with user-influence is a better outcome in contributions and a more efficient and legitimized work. To develop user-influence the social workers make use of methods like user councils and surveys. Most of the respondents argue about the limitations to develop because of organizational factors and lack of resources. Furthermore, there is a difference in influence between the service users. The respondents reason that they want to give all the adolescents they meet in their work the same right to influence, but they all agree that it is easier to listen to service users with motivation. There is also a marginal difference between gender in some of the interviews linked to the share of influence because the genders speak of it differently. In some cases, there is a difference because of the adolescent’s age, but only if the younger service users invite their parents to meetings and the parents speak on their behalf.

Keywords: Empowerment, service user, children’s participation, influence, service user participation.

Förord

Jag vill först och främst rikta ett stort tack till de människor som var med i studien, utan era tankar, er kloket, era erfarenheter samt era resonemang så skulle inte denna uppsats kunnat skrivas. Jag vill även tacka min eminenta handledare Mikael Sandgren för ett betydelsefullt stöd under arbetsprocessen och för ditt enorma engagemang.

Sist så vill jag tacka mina vänner och min familj som ständigt står upp och står ut med mig. Tack för att ni har lyssnat, diskuterat och hjälpt mig att skapa denna uppsats. Utan er vore det hela omöjligt.

Clara Granström

Lund 2020

Innehållsförteckning

1.1 Problemformulering.....	6
1.2 Syfte och frågeställningar.....	7
2.0 Bakgrund.....	8
2.1 Barnkonventionen och Europakonventionen.....	8
2.2 Undersökningar i myndigheter gällande barn och ungdomars inflytande.....	9
2.3 Empowerment.....	9
3.0 Kunskapsläget.....	10
3.1 Barnkonventionen i praktiken.....	11
3.2 Socialarbetares erfarenheter av brukarinflytande.....	12
3.3 Motiv till brukarinflytande.....	13
3.4 Utveckling av brukarinflytande.....	13
3.5 När barn och ungdomar varit delaktiga.....	14
3.6 Skillnad mellan brukare.....	15
4. Teori och begrepp.....	16
4.1 Accounts.....	16
4.1.1 Ursäkter.....	17
4.1.2 Rättfärdigande.....	17
4.2 Intersektionalitet.....	18
4.2.1 Kön.....	19
4.2.2 Ålder.....	19
5. Metod.....	20
5.1 Metodologiska överväganden.....	20
5.2 Semistrukturerade intervjuer.....	20
5.3 Urval.....	21
5.4 Förförståelse.....	22
5.5 Metodens tillförlitlighet.....	23
5.6 Bearbetning och analys.....	24
5.7 Etiska överväganden.....	25
6. Resultat och analys.....	26
6.1 Motiv till ungt brukarinflytande.....	27
6.1.1 Betydelsen av att ge brukare ett inflytande.....	27
6.1.2 Motivet konsekvenser.....	28
6.1.3 Motivet effektivisering.....	29
6.1.4 Motivet legitimitet.....	30

6.2 Utveckling av ungt brukarinflytande	31
6.2.1 Metoder för att utveckla	31
6.2.2 Begränsningar med att utveckla	34
6.3 Skillnad mellan brukare	35
6.3.1 Skillnader mellan individer	35
6.3.2 Könsskillnader	36
6.3.3 Åldersskillnader	38
7. Avslutande diskussion	39
8. Referenslista	41
<i>Bilaga 1</i>	45
<i>Bilaga 2</i>	46
<i>Bilaga 3</i>	48

1.1 Problemformulering

I kommunlagen (SFS 2017:725) framgår det under rubriken brukarinflytande att varje kommun skall arbeta med dem som brukar dess tjänster, genom att nämnderna skall verka för att samråd sker mellan tjänstemän och brukare. Vad samråd är beskrivs dock inte i kommunlagen och det är upp till varje kommun att tolka i praktiken. Ett exempel på hur detta har tolkats är i den skånska kommunen Burlöv där man skapat ett brukarråd för brukare inom området psykisk ohälsa (Johansson, Johansson & Scaramiuzzino, 2011:37). Socialstyrelsen (2013) menar i sin rapport att brukarinflytande i Sveriges kommuner måste utvecklas. Anledningen är att erfarenheterna som brukare bär med sig är en rik kunskapskälla för att utveckla socialtjänsten verksamheter och hitta insatser som fungerar i praktiken. Cecilia Heule och Arne Kristiansen (2013) menar att brukarinflytandet behöver utvecklas genom att ge vissa grupper av brukare en större representation, däribland den marginaliserade gruppen missbrukare.

Vidare presenterar Erik Eriksson (2019) i artikeln *Den egna erfarenhetens marknad- Om brukarinflytandearbetet och kommodifieringen* en undersökning där man studerat erfarenheter av brukarinflytande hos individer med psykisk ohälsa på en organisatorisk nivå. Syftet med studien var att ta reda på hur brukarinflytande konstrueras i verkligheten. Studien visar att brukarinflytande påverkas av organisatoriska intressen samt att brukare med intressen som stämmer bäst överens med organisationens får ett större genomslag.

För den specifika socialarbetaren har brukarinflytandets betydelse i det dagliga arbete och klientens upplevelse av att vara delaktig kommit att bli en viktig del (Socialstyrelsen, 2013). Sara Hultqvist och Tapio Salonen (2016:53f) skriver att det är viktigt att arbeta med brukarinflytande i det dagliga arbetet som socialarbetare för att det är en effektivisering i arbetet eller att det ger känslan av en större egenmakt till brukaren.

Ungas brukarinflytande beskrevs redan i Socialstyrelsens rapport från 2013 som en viktig del i arbetet hos socionomer som arbetar med barn och ungdomar som får insatser från socialtjänsten i Sverige (Socialstyrelsen, 2013). Nu när barnkonventionen från och med första januari 2020 blivit svensk lag har barnkonventionen blivit alltmer aktuellt, då det inte längre är en rekommendation utan tvång via lagstiftning att ge barn och ungdomar inflytande (SOU 2016:19). I barnkonventionen står det nämligen att barns bästa ständigt skall tas i beaktning samt att barn alltid skall få komma till tals i frågor som rör dem (Unicef, 2019). I praktiken

kan användandet av barnkonventionen bli svårt att implementera i arbetet för socialarbetare, detta belyser Hanita Kosher och Ascher Ben-Arieh (2019:1) genom att referera till flera studier som har visat att barn och ungdomar känner att de har bristande eller inga rättigheter att uttrycka sin åsikt och ingen rätt till att vara involverade i processer som rör dem. Samtidigt som barn och unga uttrycker denna uppfattning, så anser professionella socialarbetare återkommande att barn och ungdomar inte är tillräckligt utvecklade, har tillräckligt med kunskap och är för instabila för att kunna vara delaktiga i processer gällande dem (Kosher & Ben-Arieh, 2019:2). Vidare så beskriver Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (2016:21) att det behövs en större deltagande av varierande ålder, kön, funktionsförmåga och bakgrund bland ungdomar för att göra initiativ om ungt brukarinflytande mer representativt för alla ungdomar som brukar tjänster och för att inte diskriminera en viss brukargrupp.

Utifrån vad som tidigare nämnts gällande att brukarinflytande är en viktig del av socialarbetares arbete idag, är det av intresse att undersöka socialarbetares resonemang kring ämnet. Socialarbetarnas resonemang är väsentliga att undersöka för att se hur socialarbetare resonerar kring sina egna utgångspunkter till att ge brukarna inflytande samt för att se hur de arbetar med det praktiskt i arbetet. Eftersom tidigare studier visar att vissa brukargrupper inte är lika delaktiga, är det även av intresse att undersöka hur socialarbetare resonerar om hur inflytandet kan skilja sig mellan olika brukargrupper. Socialarbetare som arbetar med ungdomar blir den gruppen av brukare det avgränsas till i denna uppsats, på grund av samhällsrelevans i och med att barnkonventionen har blivit svensk lag och tidigare studier visat på en problematik gällande implementering av barnkonventionen i praktiken.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka vilka resonemang som socialarbetare i sin yrkesroll har om ungas brukarinflytande

- Vilka motiv menar socialarbetarna att det finns för ungas brukarinflytande utifrån sin yrkesroll?
- Hur resonerar socialarbetarna i sin yrkesroll kring att möjliggöra utvecklingen av ungas brukarinflytande i det praktiska dagliga arbetet?
- Hur resonerar socialarbetarna i sin yrkesroll kring hur ungas brukarinflytandet varierar mellan olika brukare?

2.0 Bakgrund

Inledningsvis redovisas två myndighetsdokument - Europakonventionen och Barnkonventionen, dessa ligger till grund för barn och ungas mänskliga rättigheter och dess rätt att utöva ett inflytande på socialtjänsten. Det är därför viktigt att presentera som bakgrund för denna uppsats. Efter det så presenteras en undersökning som gjorts av Barnombudsmannen gällande barn och ungdomars inflytande i myndigheter, för att få en inblick i hur det ser ut i Sverige idag. Sist i bakgrundskapitlet förklaras begreppet empowerment. Empowermentbegreppet förklaras på grund av att det är ett centralt begrepp i tidigare forskning om brukarinflytande.

2.1 Barnkonventionen och Europakonventionen

Europakonventionen blev år 1995 svensk lag. Sedan dess har Europakonventionen varit en bidragande faktor i utvecklingen och har haft en stor inverkan på socialtjänsten och arbetet med barn, särskilt för de barn som har en utsatt position i samhället. Artiklar som är relevanta kopplat till ungas brukarinflytande är artikel 8 och 6. Artikel 8 i Europakonventionen handlar om att en offentlig myndighet skall ha som utgångspunkt att aldrig påverka individers privata sfär. Undantaget är när det krävs ett skydd för personers egna rättigheter eller hälsa. En konsekvens av denna artikel är att det resulterat i att barn i exempelvis familjehemsvård har fått erkända rättigheter till eget inflytande gällande beslut som handlar om umgänge med föräldrar och vårdnad. Artikel 6 i Europakonventionen har även spelat roll i utvecklingen, den beskriver att myndigheter och domstolar skall ge barn och vuxna tillträde att själv få medverka i ärenden som rör dem (Mattsson, 2006:67ff).

Barnkonventionen blev en del av svensk lag år 2020 (SOU 2016:19) och har som syfte att ständigt synliggöra barns rättigheter och uppmärksamma staters skyldighet att säkerställa att dessa rättigheter och behov tillgodoses. De första artiklarna i barnkonventionen är lite mer allmänna. Den tredje artikeln handlar om barnens bästa, och att detta alltid skall tas i första hand vid åtgärder som rör barnet. Artikel 12 handlar om att barn skall ha rätt att komma till tals i frågor som rör dem och att alltid beakta barnets vilja. Detta inflytande kan vara olika beroende på barnets ålder och mognad, men dess delaktighet skall alltid beaktas som lika viktigt (Mattsson, 2006:69).

2.2 Undersökningar i myndigheter gällande barn och ungdomars inflytande

I Sverige har det gjorts undersökningar baserat på ungdomars inflytande. Under 2005 gjorde Barnombudsmannen (2007:7) en enkätundersökning för att undersöka hur användandet av barnkonventionen fungerade i statliga myndigheter som arbetar med frågor som rör barn och unga. Det var 84 myndigheter som var med i undersökningen. På frågan gällande hur erfarenheten var av att låta barn och unga komma till tal i frågor som rör dem, hade 13 stycken mycket bra erfarenheter, 21 ganska goda erfarenheter, endast 1 som hade ganska dåliga eller mycket dåliga erfarenheter. Det var 32 stycken myndigheter som inte hade några erfarenheter av de totalt 84. Gällande frågan om myndigheten hade utvärderat arbetet med inhämtning av barn och ungas synpunkter, svarade endast 13 stycken ja och 66 nej (Barnombudsmannen, 2007: 19). När frågan ställdes angående om synpunkter inhämtas av barn och unga svarade 69 att de inte inhämtat några synpunkter (Barnombudsmannen, 2007:18). Överlag hade myndigheter som har kontakt med barn och unga, i första hand vänt sig till de äldre åldersgrupperna när de ville ha inflytande från barn och unga. Vidare så kom det fram att synpunkter som görs av barn och unga i myndigheterna inte alltid dokumenteras, det sker nästan lika ofta att det dokumenteras som att det inte gör det (Barnombudsmannen, 2007:19). Barnombudsmannen (2007:20) betonar utifrån undersökningen i rapporten vikten av att låta barn och unga komma till tals och att det måste ske en utveckling.

2.3 Empowerment

Empowerment som begrepp härstammar från det engelska ordet "power", på svenska översätts det både till styrka, kraft och makt. Var empowermentbegreppet uppkom är svårt att spåra då flera händelser och rörelser har influerat uppkomsten. Det går att koppla empowermentbegreppet både till den amerikanska medborgarrättsrörelsen, kvinnorörelsen och röster från självhjälpsorganisationer (Askheim, 2007:18). Enligt Ole Petter Askheim (2003:230) är det svårt att definiera begreppet empowerment genom endast ett perspektiv, ännu mer i denna samtid då detta har kommit att blivit alltmer populärt att använda sig av begreppet i välfärdssektorn. Empowerment är en grundläggande del av socialt arbete i arbetet med brukarmedverkan (Adams,2003:5f).

Askheim (2003:230) kommer fram till att det dock finns något som kännetecknar alla tidigare definitioner och syner på empowerment, det är att det finns en kärna som handlar om att ge brukaren någon typ av makt och att användandet av empowerment överför makt till människor som annars inte skulle få ta del av den. Det syftar på relationen mellan klienter och professionella och att göra den relationen mer jämställd. Exempel på ett sätt att se på begreppet empowerment gör Lorraine M Gutiérrez (1990:149) som talar om empowerment som en process för att öka en mänsklig och politisk makt, detta för att individen skall få verktyg för att kunna utveckla och förbättra sin egen livssituation. Enligt Judith A.B. Lee och Rhonda E. Hudson (2011:163) finns det tre dimensioner som empowerment ger:

- Att utveckla en bättre och mer positiv uppfattning av sitt jag.
- Att samla kunskap och kritiskt granska den sociala samt politiska verkligheten.
- Att kunna förbättra resurser och strategier för att uppnå personliga och kollektiva mål.

I samband med att empowerment har blivit alltmer populärt så har det även bemötts med allt mer skepsis. En kritik som kommit är att professionella genom att användandet av empowerment fransäger sig ansvaret och ger de till brukarna. Vilket resulterar i att brukarna får skulden om det misslyckas. Ytterligare kritik som har riktats mot användandet av empowerment är att brukare som inte har möjlighet att ta egna beslut och klarar av det ansvar som empowerment ger, blir mer exkluderade på grund av användandet. Det finns inte heller några tydliga ramar i hur empowerment skall användas, utan det är upp till de professionella att välja i vilken utsträckning empowerment skall användas i praktiken, vilket ifrågasätter hur mycket makt brukaren egentligen får (Askheim, 2003:236f).

3.0 Kunskapsläget

Kunskapsläget inleds med forskning som gjorts på hur barnkonventionen används i praktiken. Efter det forskning inom ämnet brukarinflytande. Senare även exempel på tidigare forskning där barn och ungdomar varit delaktiga i processer. Resten av forskningen är vald utifrån uppsatsens frågeställningar, för att presentera vad tidigare forskning inom ämnet brukarinflytande har tagit upp gällande motiv och exempel på utveckling. Kunskapsläget avslutas med forskning gällande identifierade skillnader mellan brukargrupper i dess inflytande. Det som nämns i kunskapsläget anses intressant eftersom det bidrar till en grund

och en utgångspunkt för att kunna undersöka den delen av brukarinflytande som jag vill undersöka. Mycket av litteraturen som nämns i kapitlet går även att koppla till framtagna empiri i studien. Källorna är dels från statliga myndigheter så som Socialstyrelsen, men även vetenskapliga studier. För att komplettera bristen på svensk forskning så kommer en studie från Hong kong, två från Finland och en från Norge att presenteras. För att finna de skrifter som tas upp har sökord som brukarmedverkan, empowerment, barns delaktighet och inflytande använts.

3.1 Barnkonventionen i praktiken

Hanita Koshier och Ascher Ben-Arieh (2019:1) har undersökt barnkonventionen och först och främst regeln om att barn skall få ha inflytande i sådant som handlar om dem. I artikeln beskrivs det tidigare forskning gjorts på delaktighet av ungdomar, detta bland socialarbetare som jobbar med ungdomar inom myndigheter i bland annat England, Norge, Nya Zeeland och Portugal. Det finns i alla dessa länder flera policys inom välfärden som syftar till ett mer utvecklat brukarinflytande för barn och unga i frågor som rör dem, anpassat till dess ålder och mognad. Trots att dessa policys finns, så är det sällan de följs i praktiken. Det finns även studier som visat att många barn och ungdomar känner att de har bristande eller inga rättigheter att uttrycka sin åsikt och rätt att vara involverade i processer som rör dem (Koshier, Ben-Arieh, 2019:2).

Enligt Rudi Roose och Maria De Bie (2016:37) har barnkonventionen sedan den blev en del av FN påverkat synen på mänskliga rättigheter. De menar att det ofta är fler aktörer än barnet involverade när socialarbetare använder sig av barnkonventionen, bland annat föräldrar som även de har rättigheter som socialarbetarna måste förhålla sig till. Roose & De Bie (2016:44f) menar även att det inte endast behöver leda till en positiv utveckling för barn, föräldrar och socialarbetare att barnkonventionens krav på att sätta barnets rättigheter som högsta prioritering på grund av att det barnet uttrycker, inte alltid behöver vara det mest lämpliga i situationen. Lina Ponnet (2015:49) tar upp svårigheter med att implementera barnkonventionen från ett socialarbetarperspektiv. Ponnet menar att socialarbetare har ett handlingsutrymme i att göra sina bedömningar och tolkningar och själva bestämma vad de anser är barnens bästa i praktiken. I praktiken betyder det att socialarbetare i vissa fall kan besluta något som inte ligger i barnets vilja och åsikt, vilket gör att barnkonventionens krav då inte uppfylls.

3.2 Socialarbetares erfarenheter av brukarinflytande

Enligt Socialstyrelsen (2013:36) beskrivs socialarbetares erfarenheter av brukarinflytande som något som gör jobbet lättare. Socialarbetarna menar att brukarmedverkan är lättast att uppnå om man redan vid första mötet med en brukare diskuterar förväntningar och svårigheter som kan uppstå i en insats. Enligt Erik Eriksson (2015:281) så beskriver socialarbetare att det ligger på socialarbetarens individuella ambitioner och vilja, i vilken utsträckning ett inflytande ges till brukare, mer än vad organisationen styr det.

I en studie från Hong Kong om brukarmedverkan inom äldreomsorgen har det visats svårigheter och begränsningar för socialarbetarna att ge mer utrymme till brukarna att påverka. Socialarbetarna menade på att desto mer inflytande de tog in från brukarna, desto mer kände de sig hotade, ifrågasatta och maktlösa i sin yrkesroll. Det gjorde det i sin tur svårare att samarbeta och utveckla samverkansformer med brukarna (T.F. Leung, 2016:231). Lisa Mossberg (2016:715) tar även hon upp begränsningar utifrån professionellas erfarenheter av brukarmedverkan. Mossberg har genom deltagarobservationer och intervjuer med anställda inom området psykisk ohälsa i Sverige, undersökt samverkansråd. Till skillnad från artikeln från Hong Kong kände sig inte de professionella som var med i samverkansråden sig hotade i sin position. De ansåg sig istället ha en erkänd maktposition jämt mot brukarna som skapade begränsningar i att försöka möta brukarna på en jämlik nivå. Svårigheten låg i att brukarna hade vissa hinder de behövde anpassa sig till (Mossberg, 2016:726f). Leung (2016:238) menar att de professionella kände sig begränsade i att kunna ge brukarna det de efterfrågade på grund av brist på resurser, de ville på ett personligt plan ge mer, men kunde inte på grund av dess organisatoriska ramar. Mossberg (2016:727) tar på ett liknande sätt upp hur de professionella hade svårt att lyssna på brukarna på grund av att det inte gick att anpassa brukarnas önskemål till de organisatoriska ramar de professionella var styrda av. Det krävdes därav en bättre anpassning för brukarna till organisationens ramar för att brukarnas åsikter skulle få ett genomslag. Eriksson (2015:281) tar även på ett liknande sätt upp hur flera socialarbetare uttryckt erfarenheter av maktlöshet i att tillgodose brukares vilja och behov i den utsträckning som skulle göra det bäst för brukaren, på grund av yttre och inre faktorer i organisationen.

3.3 Motiv till brukarinflytande

Heidi Muurinen (2019:962) beskriver att motiv till att använda sig av brukare i sin utformning av sociala insatser är att det höjer kvalitén på de insatser man ger till brukarna, men att det då krävs att socialarbetare låter brukare vara mer involverade i processer från början. Lisa Mossberg (2016:728) menar att ett motiv hos socialarbetare till att ha en brukarmedverkan är att brukarna kan tillföra kunskap och att dess medverkan ger ett saknat perspektiv som socialarbetarna inte kan skapa själva. Muurinen (2019:962) beskriver att ett ytterligare motiv till att ge brukare inflytande är att det ökar brukarnas deltagande, vilket ger en upplevelse av en större legitimitet i arbetet som socialarbetare. Erik Eriksson (2015:32) menar att syftet till varför socialarbetare ger ett brukarinflytande har sju motiv: effektivitet, legitimitet, empowerment, demokrati, återhämtning och en mer jämlik maktbalans mellan professionella och brukare samt att socialarbetarnas ger brukarna en större valfrihet.

3.4 Utveckling av brukarinflytande

Den finska socialförvaltningen har försökt att utveckla former för brukarinflytande. Kommunchefen Heidi Muurinen (2019:962ff) på en finsk socialförvaltning har varit intresserad av att göra en utveckling och skapa forum för brukare att delta mer direkt i utvecklingen av välfärdstjänster. Innan hade det främst varit fokuserat på att individen skall få vara delaktig på ett individplan. Muurinen (ibid.) utvecklade detta genom att skapa grupper med brukarrepresentanter som hade som syfte att utveckla serviceformer som skulle göra det bättre för brukarna som använde sig av kommunens välfärdstjänster. De som var med i grupperna var antingen långtidsarbetslösa, pensionerade eller gick någon typ av rehabilitering. För att utvärdera om detta var ett bra sätt för att utveckla ett brukarinflytande så intervjuades brukarna som var med i grupperna. Brukarna uttryckte att de kände att de hade blivit lyssnade på, dock var det osäkra på om deras åsikter gjorde någon reell förändring (Muurinen, 2019:966f). Brukarna uttryckte att deras inflytande var begränsat dels på grund av deras beroendeställning till socialarbetaren, men även utifrån att det endast var i socialarbetarnas valda metoder som brukarna fick ge inflytande (Muurinen, 2019:970).

Gro Jensen (2017:25) beskriver hur man arbetat för att utveckla brukarmedverkan i den norska barnavården. Detta med hjälp av den så kallade flipover- metoden. Flipover- metoden är en norsk utvecklad strategi som betonar ett samarbete mellan ungdomar och nätverk.

Metoden går ut på att man samlar en grupp med ungdomar och socialarbetare som jobbar inom barnomsorgen och andra välfärdstjänster. När personerna möts så går de igenom något typ av orosmeddelande som barnavården mottagit och diskuterar kring det för att kunna ta in ungdomars åsikter och tolkningar på orosmeddelandet. Jensens (2017:26fff) har utvärderat om det skett någon positiv utveckling av ungdomars brukarinflytande genom användandet av flipover-metoden, genom att intervjua socialarbetare som var med i nätverket. Utvärderingen visar att de som intervjuades var positiva till faktumet att ungdomar hade deltagit i frågor som rörde dess målgrupp och att metoden gjorde så att socialarbetarna kände en större legitimitet i deras arbete. Socialarbetarna menade även att det uppstått svårigheter på grund av organisatoriska begränsningar som skapade hinder för att flipover-metoden skulle fungera och göra genomslag. De organisatoriska begränsningarna gjorde så att ungdomarna behövde anpassa sig till det som socialarbetarna hade resurser till att erbjuda och det gick inte att istället skapa erbjudanden utifrån ungdomarnas egna önskemål (Jensen, 2017:34f).

3.5 När barn och ungdomar varit delaktiga

Rakel Bergman (2018:107) har gjort en intervjustudie med barn som lever i två hushåll med skilda föräldrar, 20 ungdomar i åldrarna 15 till 17 år. Det man ville undersöka var hur mycket ungdomarna själva fick påverka sin boendesituation. Resultatet visade att alla ungdomarna ville bli lyssnade på samt få chansen att visa sina åsikter gällande sin boendesituation. De flesta ungdomar ville främst få möjligheten att göra sin röst hörd, även om det inte skulle påverka utfallet och beslutet (Bergman, 2018:108). En ungdom berättade att hen hade fått frågan av sina föräldrar att vara delaktig i sin boendesituation, men valt att inte vara det, vilket ungdomen ansåg var ett sätt att få uppleva sin delaktighet (Bergman, 2018: 110f).

Pirjo Pölkki, Riitta Vornanen, Merja Pursiainen och Marjo Riikonen (2012:107) gjort en undersökning om familjehemsplacerade barn och ungdomars erfarenheter av inflytande på socialtjänsten. Resultatet visade att barnens erfarenhet var att de i många fall inte hade fått möjligheten att vara delaktiga innan de blivit placerade i sina familjer. Deras upplevelse var även att det inte var någon socialarbetare som utgick från hur svår situationen var ur deras perspektiv (Pölkki et al, 2012:114). Vissa av de barn och ungdomar som deltog hade aldrig fått vara med på ett möte gällande sin egna vårdplan. Några av barnen hade aldrig ens fått frågan om de ville delta. Bland dem som hade deltagit var det vissa som tyckte att det var obekvämt att vara med, medan andra upplevde det som ett forum för att få fram sina egna

åsikter (Pölkki et al, 2012:117). Socialarbetarna som blev intervjuade ansåg att det var svårt att prata på ett sätt så att det blev lättförståeligt för barnen när de var med på mötena. De upplevde svårigheter i att ge barnen inflytande på grund av organisatoriska aspekter som gjorde att dess resurser inte räckte till för att helt tillgodose ungdomarnas behov (Pölkki et al, 2012:121).

3.6 Skillnad mellan brukare

Eriksson (2015) menar att kategorin brukare i sig är en kategori som är diskriminerad i det svenska samhället. Eriksson (ibid). menar att människor som både ingår i kategorin brukare och även andra diskrimineringskategorier har svårare att få fram sitt perspektiv än andra brukargrupper, ett exempel på en sådan brukargrupp är missbrukare. I en genomförd enkätstudie i Skånes kommuner för att undersöka uppkomsten av brukarråd, visas det vara ovanligt förekommande med brukarråd inom området missbruk. De få som finns är inte endast till för specifikt den brukargruppen (Johansson, Johansson & Scaramizzino, 2011:9). I Norge har Ole Petter Askeim (2009) gjort en undersökning inom området missbruk och konstaterar att det är begränsat att ge ett inflytande för dessa brukare, till skillnad från andra brukargrupper. Detta menar Akheim (2009) har att göra med att missbrukare är mer stigmatiserade och inte ses som lika värdiga behövande som andra brukargrupper i samhället.

Eriksson (2015:283) identifierar skillnader kopplat till kategorin kön i vilka brukare som är representerade i inflytandeform inom områdena psykisk ohälsa och missbruk. Eriksson menar att män tar mer plats än kvinnor i inflytandeformen trots att det är en jämn könsfördelning antalsmässig. Socialstyrelsen (2014:18f) tar även upp utifrån ett barn och ungdomsperspektiv, vikten i att identifiera brukare utifrån olika diskrimineringskategorier. Socialstyrelsen anser att socialtjänsten måste utvecklas och anpassa sig till att manliga och kvinnliga brukare kan ha olika sätt att visa sitt inflytande på. Även Tina Mattsson, Leili Laanemets och Vanna Nordling (2013:182) stärker detta och menar att socialarbetare i sitt arbete påverkas av de strukturella maktstrukturerna som finns i samhället, kopplat till kön och etnicitet. De menar att socialarbetare kan bemöta brukare olika beroende på om brukaren är en man eller kvinna samt på grund av brukarens etnicitet. Tina Mattsson (2017:107) fördjupar det och beskriver utifrån sin avhandling där hon undersökt missbruksvården i Sverige att anledningen är att socialarbetare i sin yrkesroll blir tillskrivna skilda identiteter utifrån sin könstillhörighet. Dessa tillskriva könstillhörigheter tillskrivs sedan även brukarna, vilket gör så att

socialarbetare inom missbruksvården har skilda förväntningar på brukare utifrån brukares könstillhörighet.

4. Teori och begrepp

Teorikapitlet är uppdelat i två olika delar. I den första delen presenteras teorin accounts som använts som grund för att analysera den framtagna empirin under rubriken Resultat & analys. Eftersom syftet med uppsatsen är att undersöka vilka resonemang som socialarbetare i sin yrkesroll har om ungas brukarinflytande, behövdes ett verktyg för att kunna analysera resonemangen som fanns i den framtagna empirin. När jag gick igenom mitt intervjumaterial noterade jag att socialarbetarnas resonemang många gånger syftade till att på olika sätt förklara komplexiteten och begränsningar med ungt brukarinflytande, om jag läste mellan raderna. För att synliggöra detta valde jag i min analys av empirin att använda mig av det teoretiska verktyget accounts, som är ett sätt att analysera resonemang och uttryck i språket.

I den andra delen av teorikapitlet presenteras begreppet intersektionalitet med underrubrikerna kön och ålder. Begreppet intersektionalitet valdes på grund av att det gick att koppla till direkt till framtagna empiri gällande hur respondenterna resonerade kring skillnader mellan brukargrupper. Det gick i empirin främst att identifiera skillnader mellan brukargrupper på grund av brukarnas kön eller ålder, vilket är de två underkategorier till intersektionalitetsbegreppet som jag då valde att fokusera på.

4.1 Accounts

Marvin B. Scott och Stanford M. Lyman myntade år 1968 det sociologiska begreppet accounts (Scott & Lyman, 1989). Anledningen till uppkomsten av begreppet var att Scott och Lyman (1989) ansåg att det saknades sociologiska teorier inom det lingvistiska perspektivet. De såg därav ett behov av en teori som fokuserade på kommunikation mellan människor genom talet, då de menade att talet låg som grund i alla mänskliga relationer (Scott & Lyman, 2013:80) Weddig Runquist (2012:88ff) beskriver att kritik som lyfts gällande teorin accounts är att teorin har varit svårt att helt etablera inom sociologi eftersom ordet i sig har fler betydelser inom det engelska språket.

Enligt Scott och Lyman (2013:48f) är en account ett yttrande som en aktör framför för att förklara ett olämpligt eller oförsägbart beteende. Det här yttrandet kan ha som syfte att

klargöra både aktörens eget eller andras beteenden. Om aktörens beteende sedan blir accepterat på grund av skapandet av accountet, så återskapas den moraliska ordningen, normen gäller och anledningen till avvikandet blir förklarad (Jacobsson & Wästerfors, 2013:10). Accounts används därför som ett språkligt verktyg för att skapa konsensus och förebygga konflikter. Beroende på kulturella skillnader så kan ett beteende behöva ursäktas genom accounts i en viss kultur, medan det i en annan är helt accepterat sådant. Även när det finns en social hierarkis ordning mellan aktörer, så kan den överordnade på grund av sin position avlägsna skapandet av en account. En underordnad kan även slippa skapandet av en account genom begreppet hänvisning. Genom att hänvisa förklaringen av sitt beteende till sin överordnade så slipper personen själv ta ställning i frågan. Detta kan exempelvis ske när en människa med en psykiatrisk diagnos hänvisar förklaringen till sitt beteende till en läkare som är expert på psykisk sjukdom (Scott & Lyman, 2013:72ff). Organisationer skapar även accounts för sina representanter i flera situationer, exempelvis genom att socialarbetare tar ett visst beslut som inte går i linje med vad klienten vill, för att organisationen har regler i hur beslut skall göras (Scott & Lyman, 2013:66). Scott och Lyman (2013:50) specificerar vidare begreppet account genom att dela in det i två underkategorier, ursäkter och rättfärdigande.

4.1.1 Ursäkter

Ursäkter handlar om att använda sig av förklaringsmodeller för att bli fri från ansvar när ett beteende ifrågasätts. Fyra olika typer av ursäkter tas upp: olycksfall, upphävbarhet, biologiska drifter och syndabocksutpekande. I denna uppsats kommer endast två av dessa användas. Upphävbarhet betyder att en aktör skyller icke önskvärda handlingar på att inte hade rätt kunskaper och förutsättningar för att se till att en situation optimeras. Det kan bero på brist på information eller för att aktörens vilja till att göra det rätt inte var helt fri på grund av yttre omständigheter, eller för att aktören inte kunde förutse vad konsekvensen skulle bli. Syndabocks beteende handlar om att en persons icke önskvärda beteende är en reaktion på andras attityder eller beteenden. Aktören ursäktar sig genom att lägga över anledningen på sina negativa handlingar på andra (Scott & Lyman, 2013:50ff).

4.1.2 Rättfärdigande

Rättfärdigande är accounts där aktören gör ett erkännande att en handling är felaktig, olämplig eller dålig, men för att bli befriad från ansvar argumenterar aktören för nyttan och

anledningen till handlingen. Till skillnad från i ursäkter så tas det genom rättfärdigande upp vad som är positiva värden med handlingen för att kunna minska eller förneka de negativa konsekvenserna. I rättfärdigande används olika neutraliseringstekniker: förnekelse av skadan, förnekandet av offret, fördömandet av fördomarna och hänvisning av lojaliteter. I denna uppsats kommer endast två av dessa användas, förnekandet av skadan och hänvisning av lojaliteter. I den första erkänner aktören att hen gjorde en viss handling, men att ingen skadades av den och det blev inga negativa konsekvenser vilket gjorde den godtagbar. Den andra handlar om att en aktör anser att dennes handling är tillåten, eftersom den gjordes av lojalitet till någon annan. En annan typ av rättfärdigande som kommer användas i uppsatsen är självförverkligande, som är när en aktör gör något för att förverkliga sig själv och därför anser att beteendet är accepterat (Lyman & Scott, 2013:58ff).

I uppsatsen kommer teorin accounts att användas för att analysera den framtagna empirin genom att identifiera vilka rättfärdigande och ursäkter som finns i respondenternas resonemang om ungt brukarinflytande. Teorin accounts kommer även att användas för att analysera när respondenterna slipper skapandet av accounts i sina resonemang.

4.2 Intersektionalitet

Ett sätt att se på makt på ett strukturellt plan samhällsgrupper emellan, är genom begreppet intersektionalitet som kommer från genusteorin och myntades år 1989 av Crenshaw. Detta syftar till skilda former av diskriminering som både kan samverka och överlappa varandra. Det kan även beskrivas genom att det är en typ av social skiktning då begreppet används genom att tala om ojämlikhet mellan olika samhällsgrupper (Eding & Liljeros 2010:12). Intersektionalitet går att använda när individ i samhället kan vara utsatt för mer än en diskrimineringsbakgrund samtidigt, som tillsammans skapar ett upprätthållande av samhälleliga hierarkier (Ahrne, 2010:146ff).

I socialt arbete används ett intersektionellt perspektiv i relationen med människor, detta genom att ta hänsyn till kategorier som kön, etnicitet, klass och ålder för att synliggöra den specifika brukaren (Lian Flema et al. 2017:83). I denna uppsats används intersektionalitetsbegreppet som ett verktyg för att analysera hur respondenterna resonerar om brukarnas inflytande utifrån medvetenheten om det intersektionella perspektivet. Kritik som lyfts mot intersektionalitetsbegreppet är att detta kan vara en svår teori att använda sig av i en analys på grund av att det öppnar för mängd av rad av kategorier att analysera, vilket kan göra

det analytiskt ohanterligt (Lykke, 2003:52f). För att komma bort från att göra begreppet analytiskt ohanterligt kommer det intersektionella perspektivet att avgränsas endast till två av kategorierna, kön och ålder. I datainsamlingen var kön och ålder de två kategorierna som socialarbetarna tog upp i resonemangen kring brukarnas inflytande. Underkategorierna har i uppsatsen främst används för att svara på uppsatsens tredje frågeställning som ett verktyg för att identifiera skillnader mellan brukare i respondenternas resonemang. Nedan görs en redogörelse för de två valda kategorierna.

4.2.1 Kön

En viktig del av intersektionalitet är att belysa hur ojämlika förhållanden mellan kön vidmakthålls och reproduceras (Evertsson 2010:50). Sociala konstruktioner har gjort att mannen i dagens samhälle ses som normen, och kvinnan har blivit det andra könet (De Beauvoir, 2012). Då kvinnor och män genom binära könsskillnader tillskrivs skilda egenskaper där de kvinnliga egenskaperna anses inte vara normen reproduceras förtyck av kvinnor. Kvinnor socialiseras även in i en specifik kontext kopplad till sitt kön (Evertsson 2010:54). Yvonne Hirdman (1988:54) tar upp begreppet genuskontrakt som handlar om hur samhället har olika typer av konkreta föreställningar på hur en man respektive kvinna skall vara, se ut och handla. Exempel på egenskaper som är stereotypa och tillskrivs kvinnor är att de är konflikträdna, omtänksamma och bryr sig om relationer (Evertsson 2010:51).

4.2.2 Ålder

Magnus Karlsson (2010:127) beskriver hur ålder som fenomen inte bara är biologisk utan även blir direkt socialt och hur detta kan kopplas till maktordningar. Detta genom att vi med våra olika åldrar förhåller oss olika till varandra samt att det påverkar våra handlingar och attityder. Åldern sätter specifika krav på människor skall vara och agera. Om en person inte passar in i sin ålders mall så hör den inte hemma i sin biologiska ålder (Karlsson, 2010:125). Satu Heikkinen och Clary Krekula (2006) lyfter begreppet ålderism. Detta beskriver hur samhället har kategoriseringar utifrån ålder och att vissa av dessa är mer förtryckta än andra. Normen anses vara den yrkesverksamma åldern. De som hamnar utanför den normativa åldern blir därmed både barn, ungdomar och de som är i den övre pensionsåldern. Mellan barn och föräldrar, så blir maktaspekten tydlig i de fall där föräldern har mer kunskap på grund av sin ålder kring vad som är bäst och hur livet fungerar. I dagens samhälle med förändrade sociala strukturer så förändras detta många gånger. Detta eftersom ungdomar

gärna går emot föräldrarnas åsikter och värderingar och väljer ut vilka av föräldrarnas värderingar som legitimeras (Karlsson, 2010:129f).

5. Metod

5.1 Metodologiska överväganden

Undersökningen har genomförts med en kvalitativ ansats. Eftersom jag var ute efter att undersöka socialarbetares resonemang passade en kvalitativ ansats som fokuserar på deltagarna i studiens egna intressen och uppfattningar (Bryman, 2011:371). Ett annat argument till varför jag valde en kvalitativ ansats är att man i kvalitativ forskning utgår från att vara så öppen som möjligt mot det man vill undersöka. Genom att vara flexibel och mindre strikt, kan en kvalitativ undersökning fånga forskardeltagarens egen bild (Bryman, 2011:371f), vilket är av vikt då jag ville undersöka respondenternas resonemang inom ämnet brukarinflytande. Ett sätt att göra detta på är genom semistrukturerade intervjuer, som blev mitt metodval. Bryman (2011:366) menar att semistrukturerade intervjuer är att föredra före ostrukturerade intervjuer om intervjuaren vill ha en mall att förhålla sig till när den ställer sina intervjufrågor, vilket jag ville ha. Mallen som används i semistrukturerade intervjuer är en intervjuguide som innehåller specifika teman som forskaren under intervjun vill beröra. Bryman (2011:415) menar att intervjuprocessen i semistrukturerade intervjuer är flexibel och att en stor vikt läggs vid vad intervjupersonen tolkar och uppfattar de frågor man ställer, vilket var en ytterligare anledning till mitt metodval då jag ville höra intervjupersonernas egenvalda ord och genom det tolka resonemang.

5.2 Semistrukturerade intervjuer

För att undersöka hur yrkesverksamma socionomer som arbetar med ungdomars resonerar gällande ungt brukarinflytande har sex socialarbetare intervjuats. Med hjälp av en intervjuguide så utförde jag intervjuerna. I skapandet av en intervjuguide måste man först fråga sig vad man behöver veta för att kunna besvara sina frågeställningar och skapa teman som är aktuella i ämnet (Bryman, 2011:91). Min intervjuguide var uppdelad utifrån mina tre frågeställningar. De tre övergripande temana i intervjuguiden var motiv, utveckling och variation. Det övergripande temat motiv fick undertemana ställningstagande, legitimitet och effektivisering. Det andra övergripande temat som handlade om utveckling i det dagliga arbetet av ungt brukarinflytande fick undertemana muntligt, information, påverkan. Det sista

övergripande temat som fokuserade på vilka ungdomar som får ge ett inflytande fick undertemana delaktighet, kön och ålder. Sedan formulerades intervjufrågor under varje tema. Samtliga intervjuer hölls på intervjupersonernas arbetsplats, tre i konferensrum, två i respondenternas egna arbetsrum och en i ett bokad grupprum. Störningsmoment uppkom i form av att telefon ringde samt genom att någon började borra precis intill rummet där en av intervjuerna ägde rum. Variationen i intervjuerna var framförallt att vissa intervjupersoner var mer fåordiga än andra, vilket resulterade i varierad mängd av transkriberat material beroende på hur mycket personerna pratade. Det var också en skillnad på hur mycket intervjuaren tog plats i intervjuerna och hur mycket frågor som ställdes. Alla intervjuerna tog ca 45 minuter, varav en av dem lite längre. Mobiltelefon användes som redskap för att spela in intervjuerna. Detta för att underlätta under senare transkribering av intervjuerna.

5.3 Urval

Mitt syfte rör socionomer som arbetar med ungdomars resonemang, alltså en specifik målgrupp. På grund detta var ett målinriktat urval lämpligt. Bryman (2011:350) menar att urvalsmetoden målintrikat urval är att föredra i undersökningar som har forskningsfrågor som är direkt kopplade till en specifik grupp av människor. Ulla Eriksson- Zetterquist och Göran Ahrne (2015:40) poängterar att när man gör ett urval från en samhällsvetenskaplig frågeställning, så handlar det ofta om något man vill undersöka som är kopplat till organisationer av olika slag. För att börja sin urvalsprocess är det bra att bestämma och ta kontakt med lämpliga organisationer. I nästa steg ta bestämma vilka individer på organisationerna som skall granskas, liknande detta gjorde jag då jag att valde ut personerna som jag intervjuade, genom att i första hand ta kontakt med kommunala verksamheter som arbetar med ungdomar genom att kontakta enhetscheferna på dessa verksamheter. En verksamhet som arbetar med arbetsmarknadsåtgärder för ungdomar och en som arbetar med behandling av ungdomar som har en missbruksproblematik. Anledningen till valet av dessa två verksamheter var att jag ville få en fördjupning och nyansering i min studie. Dessa två yrkeskategorier av socionomer träffar olika typer av ungdomar. Personer som missbrukar kan ha andra typer av relationer med sina socialarbetare och får andra insatser, vilket kan göra att det är en skillnad i hur socialarbetare resonerar kring dess inflytande, jämfört med de som arbetar som arbetsmarknadskonsulenter som har andra typer av insatser och kanske även andra resonemang kring brukarinflytande.

När jag fått kontakt med enhetscheferna på dessa två verksamheterna, bad jag om att få namn och mailadresser på socialarbetare som kunde vara relevanta för studien. Jag fick två namn från enhetschefen på verksamheten för behandling av missbruksproblematik och fyra namn från enhetschefen från verksamheten för arbetsmarknadsåtgärder. Enligt Bryman (2011) så är en gatekeeper en person som genom sitt kontaktnät leder forskaren vidare till sina informanter. I min studie blev de två enhetscheferna gatekeepers då jag i studien frågade de sex personer jag fått kontaktuppgifter till från enhetscheferna, om de var intresserade av att medverka i studien. Alla de sex som blev tillfrågade, svarade att de ville vara medverka.

Urvalet begränsades till de sex yrkesverksamma socionomer som var de första som blev tillfrågade. Det blev sex stycken på grund av att det endast var dessa sex namn jag fick av de två enhetscheferna och att de sex intervjuerna var tillräckligt som empiriskt underlag för att kunna genomföra studien då det fanns tillräckligt med variationer och likheter i intervju svaren för att kunna genomföra en analys. Bland respondenterna var två behandlare inom missbruk och fyra arbetsmarknadskonsulenter. Alla sex socialarbetare som intervjuades arbetade direkt med ungdomar, vilket var ett av mina kriterier. Alla respondenter var även utbildade till socionomer, vilket var ytterligare ett av mina kriterier. Fyra av intervju personerna var kvinnor och två var män. Två av dem arbetade med ungdomar på öppenvården med behandling för kriminalitet och/ eller någon form av missbruk, fyra av dem arbetade med arbetsmarknadsinsatser för ungdomar, framförallt med ungdomar som har försörjningsstöd eller någon form av psykisk ohälsa.

5.4 Förförståelse

Jag har tidigare arbetat med att utveckla och komma med ett ungdomsperspektiv i en kommun och även varit med i ett brukarråd tidigare i livet men då som tjänsteman, därav kom mitt intresse för studien. Jag har även jobbat med målgruppen ungdomar inom socialtjänsten, jag har dock valt att intervjua personer som jag inte haft en personlig koppling till på grund av etiska skäl. Jag hade på grund av mina egna erfarenheter en förväntan på vad resultatet skulle komma att bli, min förväntan var att socialarbetare ansåg att det var av stor vikt att ge ungdomar mycket brukarinflytande men att de i praktiken var svårt att få in brukarmedverkan som en viktig del. Min förväntan på resultatet var även att socialarbetarna skulle uttrycka att de lyssnade på ungdomarna men att åsikterna ungdomarna framförde hade en så stor påverkan i det långa loppet.

5.5 Metodens tillförlitlighet

Bryman (2011:352ff) nämner fyra olika delkriterier för att göra en kvalitativ metod tillförlitlig. Den första är trovärdighet som är en motsvarighet till intern validitet. För att en studie skall ha en hög intern validitet så skall det finnas en överensstämmelse mellan det empiriska material som forskaren får in och vilka slutsatser denne drar. För att skapa en trovärdighet krävs det att man kommer fram till känns trovärdigt i andras ögon, resultaten måste hålla sig till regler som satts upp samt genom att meddela sina resultat till den urvalsgrupp man haft för att få bekräftat att allt stämmer. När en forskare ställer kontrollfrågor och återger till intervjupersonerna vad den uppfattat så är det en typ av respondentvalidering (Bryman, 2011:353). Jag gjorde en respondentvalidering genom att jag i mina intervjuer ställde klagörande kontrollfrågor för att få bekräftat att jag uppfattat det rätt, detta gjordes under intervjuerna genom att fråga intervjupersonerna om jag tolkade det dem sagt på rätt sätt där de fick möjlighet att svara och om jag missuppfattat så fick de utrymme att förklara hur de menade.

Överförbarhet är det andra begreppet Bryman (2011:352ff) tar upp som visar hur resultaten kan generaliseras och sättas in i andra sociala miljöer. Detta blev problematiskt i min studie eftersom jag hade ett så begränsat urval och därför inte kunde generalisera mitt resultat. Dock kan studien vara överförbar till andra yrkesverksamma socionomer, det är dock osäkert om det skulle blivit samma resultat om den hade gjorts på andra arbetsplatser. Detta eftersom studien har som syfte att undersöka resonemang bland socionomer och resonemang kan variera mellan individer. Individuella erfarenheter och resonemang är dock viktiga för att kunna skapa en kunskapsproduktion i ämnen och genom det inspirera och upplysa andra om hur personer tänker och tycker. Därav blir denna studie viktig för att den visar hur de sex yrkesverksamma socionomernas som blivit intervjuade resonerar om ämnet ungt brukarinflytande. Bryman (2011:354ff) tar vidare upp kriteriet pålitlighet, där det är av vikt att forskaren redogör för alla delar i processen. För att stärka pålitligheten i min studie har jag gjort mitt bästa för att redogöra för alla steg jag gjort i forskningsprocessen, exempelvis har intresset för att genomföra studien tagits upp i problemformuleringen och urvalet av intervjupersoner har presenterats.

Den sista av de fyra kriterierna handlar om möjligheten att styrka och konfirmera, motsvarande objektivitet (Bryman, 2011:354ff). Det går inte att se helt objektivt på det jag valt att studera, eftersom det är subjektiva resonemang jag undersöker. Dock så har jag varit tydlig med att inte låta mina egna värderingar styra det jag valt att studera genom att försöka gå in med ett öppet sinne och inte låta min egen personliga tolkning styra. Detta gjordes genom att bekräfta att det inte går att se helt objektivt på det jag valt att studera, eftersom det handlar om subjektiva resonemang. Samt genom att inte låta mina egna värderingar styra när jag ställde mina intervjufrågor. Dock kan resultatet ha påverkats av att intervjuerna såg olika ut och att jag som intervjuperson ställde olika mycket frågor samt att det blev en skillnad i mängden av empiri beroende på hur mycket intervjupersonerna pratade. Min intervjuguide kan även ha styrts av mina egna subjektiva bedömningar av vad studiens resultat skulle bli. Jag har dock försökt förhålla mig till dessa bedömningar genom att ständigt vara medveten och låtit intervjupersonerna få styra riktningen i intervjuerna. Min förväntan på resultatet samt min förförståelse kring ämnet kan även det ha påverkat min förmåga att vara objektiv. Detta har jag försökt motverka genom att jag under hela processen varit medveten om mina egna förväntningar och försökt vara så objektiv som möjligt både under intervjuerna men även under bearbetningen av materialet. Under bearbetningen av materialet så har jag inte utgått från en etablerad teori eller begrepp, utan jag har lagt till det i efterhand och anpassat teori och begrepp till min undersökning för att kunna analysera mitt material.

5.6 Bearbetning och analys

Alla sex intervjuer spelades in på mobiltelefon, efter detta transkriberades alla intervjuer. Respondenterna blev nu respondent 1, 2, 3, 4, 5 och 6. När man transkriberar intervjuerna blir det möjligt att analysera det empiriska material man fått fram. Genom att transkribera lär man känna sitt material och kan redan då börja att analysera det (Eriksson-Zetterquist och Ahrne 2015:51).

Enligt Bryman (2011:525) så skall man läsa igenom sin empiri flera gånger och försöka ta ut nyckelord och sådant som kan leda till koder mellan texterna. Detta gjordes genom att de olika transkriberingarna skrevs ut på papper. Först lästes transkriberingarna flera gånger. Sedan strök jag över relevanta delar från de transkriberade intervjuerna som var av relevans för det som skulle undersökas. Bestämningen av vad som ansågs var av relevans gjordes

genom subjektiva bestämmelser av vilka citat och delar som kunde passa in för att besvara frågeställningarna samt genom att försöka identifiera vilka likheter och skillnader som fanns intervjuerna emellan.

Tematisk analys är en form av kodning. I denna analysform gör uppsatsförfattaren egna övergripande teman som denne sedan sätter i ett schema med olika underteman som stämmer in i området (Bryman 2011:528f). I skapandet av intervjuguiden hade jag skrivit olika övergripande teman som följde intervjumallen. Dessa var bra som underlag när jag gjorde min tematiska analys. De övergripande temana som blev i kodningsschemat var motiv, i praktiken och skillnad mellan brukare på grund av att dessa var tre teman som gick att hitta i alla intervjuerna men som det även fanns flera likheter men även en variation i svaren kring. Det fanns även en dynamik mellan de övergripande temana där de alla tre hade ungefär lika mycket empiri som gick att koppla till dem. Jag testade några andra teman men insåg att dessa tre var de som kunde besvara mina tre frågeställningar bäst. Ett exempel på underteman som togs fram i kodningsschemat under öppna kodningen var under övergripande temat i praktiken: metoder, utvärderingar, arbetsgivares information. Sedan klistrade jag in sådant som är av relevans i mina intervjuer kopplat till undertemanana och satte in det i kodningsschemat. Efter att kodningsschemat var klart, så började analysdelen skrivas. Det är i analysdelen som det kodade empiriska material kopplas till redan existerande litteratur samt till teorier och begrepp (Bryman, 2011:525).

5.7 Etiska överväganden

Flera etiska överväganden har gjorts i denna studie, för att göra undersökningen etiskt korrekt. Bryman (2011:131f) skriver om fyra etiska principer. Det första är informationskravet som handlar om att forskaren skall informera aktuella personer om studiens syfte samt låta dem veta att det är helt frivilligt att dela, vilket innefattar den etiska principen samtyckeskravet. Den tredje principen är konfidentialitetskravet som betyder att alla personuppgifter som rör undersökningen skall behandlas och bevaras så att obehöriga inte kan komma åt. Det sista kravet, nyttjandekravet handlar om att den information som samlas in om berörda personer endast skall användas till forskningen (Bryman, 2011:131f). För att följa informationskravet så har intervjupersonerna tydligt informeras om exakt om vad min studie syftar till och vad jag velat få reda på. Detta har gjorts genom ett mejl till varje berörd person där dessa punkter

finns med. I detta mejl fanns det även information om samtycke och att det är helt frivilligt att delta eller dra sig ur när som helst. Innan alla sex intervjuerna så har även en samtyckesblankett fyllts i för att skriftligt bekräfta att samtyckeskravet uppfylls. Vidare så har all information som finns gällande berörda personer förvarats skyddat genom låst fil på min dator för att uppnå konfidentialitetskravet. Konfidentialitetskravet har varit viktigt att tänka på under studiens gång på grund av att det var enhetscheferna som valde ut vilka anställda jag fick kontakta och därigenom kan ha lätt att ändå identifiera vem av som har sagt vad, om inte konfidentialiteten är hög. Den information som kommer fram av intervjuerna har endast använts till den specifika studien och inte i annat syfte, för att uppfylla nyttjandekravet.

Lennart Nygren (2019:32) beskriver hur intervjuare ofta använder sina intervjupersoner för att prata om något som kan vara direkt traumatiskt eller obehagligt, samt att detta kan bidra till vidare tankar och negativa känslor hos dem som blir intervjuade. För att kunna göra detta etiskt försvarbart krävs det att det finns en eftertanke med att dessa negativa känslor kan komma i efterhand och då ha en plan för det. Eftersom jag i mina frågeställningar fokuserat på socialarbetarnas egna resonemang, så kan det lätt bli personligt. Därför har jag i mina intervjuer varit konsekvent med att ställa öppna frågor, detta för att försöka göra så att intervjupersonen själva fått bestämma på vilken nivå de vill lägga sina svar och hela tiden hålla det öppet för att byta spår om de upplevs som för personligt och påfrestande.

Hildur Kalman och Veronica Lövgren (2019: 8) beskriver vikten av att forskningsdeltagaren i så stor utsträckning som möjligt är skyddad jämt mot en studie den valt att vara en del av, speciellt om den har haft en kritisk bild på sammanhanget. Detta kan resultera i att deltagarens sociala relationer kan påverkas. För att ta bort risken för detta, som lätt kan ske i min studie på grund av så få intervjuobjekt så har ett stort fokus legat på att anonymisera uppgifter och att avidentifiera attribut som kan härleda till personerna i fråga, detta så att inte socialarbetarnas relation till sina klienter äventyras. Jag har avidentifierat mina respondenter genom att ta bort detaljer som gör dem lätta att identifiera och bytt ut deras namn mot siffor.

6. Resultat och analys

I detta avsnitt presenteras studiens resultat utifrån de intervjuer som gjorts. De intervjuade socialarbetarna presenteras som Respondent 1, 2, 3, 4, 5, och 6. Resultat och analysdelen är

uppdelad efter uppsatsens tre frågeställningar med tillhörande underrubriker. Utdrag från intervjuerna med respondenterna analyseras och kopplas till den valda teorin accounts samt begreppet intersektionalitet med underkategorierna kön och ålder samt understöds med tidigare forskning.

6.1 Motiv till ungt brukarinflytande

6.1.1 Betydelsen av att ge brukare ett inflytande

Inledningsvis i intervjuerna blev respondenterna tillfrågade om vad brukarinflytande är för dem samt hur de resonerar kring vikten av att ge ungdomarna de träffar ett inflytande. Samtliga respondenter menar att det är en självklar del av deras jobb att ge brukarinflytande till ungdomarna och att det är något som ständigt sker i rollen som behandlare och arbetsmarknadskonsulent. Respondent 2 som är arbetsmarknadskonsulent uttrycker det så här:

Jag vet inte jag tycker bara att det känns självklart att de ska få inflytande. Egentligen så är det väl så att ja om man kan vägleda en person åt det hållet som det vill och det lyckas, det är klart att det känns i hjärtat på mig med, att det känns fantastiskt liksom (Respondent 2).

Först i resonemanget så uttrycker respondenten hur viktigt det är att brukarna skall få ett inflytande i processer. Avslutningen i respondentens resonemang som handlar om att det känns bra i hjärtat när brukarna får inflytande stämmer överens med accountet självförverkligande. Det på grund av att respondenten lägger fokus på sin egen vinning av att få ett inflytande av brukaren, genom att det känns bra i hjärtat och därigenom förverkligar sig själv genom brukarinflytande. Intervjuperson 6 som arbetare med missbruk lyfter istället betydelsen av att brukarinflytandet helt utifrån brukarens perspektiv och vikten av att det kommer från den unge själv:

Ja, att det måste komma från ungdomen själv också. För kör vi bara rakt över dem, så kommer vi aldrig någonsin få med dem. Vi kommer aldrig att kunna skapa den här alliansen med dem heller, då blir man bara ytterligare en tråkig vuxen som man absolut inte orkar lyssna på (Respondent 6).

Att ge någon typ av inflytande till de unga brukarna är alltså en självklarhet enligt respondenterna, trots att det finns olika motiv till varför. Mossberg (2016:715) styrker även i sin studie att det är av vikt för socialarbetaren att ge ett inflytande till brukarna i arbetet, vilket

visar på att tidigare forskning även fått samma resultat gällande vikten av brukarinflytande för socialarbetare. Motiv till att ge ett brukarinflytande har enligt Heidi Muurinen (2019:962) främst funnits på ett individplan, vilket stämmer överens med vad respondent 3 uttryckt:

Alltså jag tänker inflytande utifrån de individuella klienterna jag möter, så är det ju på något sätt en naturlig del. För om man ska liksom komma vidare någonstans så handlar det ju om att ta in vad personen är intresserad av (Respondent 3).

Flera respondenter belyser att de vill bemöta varje individ jämlikt och inte diskriminera och kategorisera en viss grupp av brukare. Fokuset på att möta varje individ lika går att koppla till intersektionalitetsbegreppet. Intersektionalitetsbegreppet blir relevant på grund av att samtliga respondenter visar på en medvetenhet om vikten av att vetskap om att det finns flera kategorier som kan påverka hur en individ bemöts, det är av stor vikt att ingen grupp blir förtryckt. Lian Flema et al (2017:83) menar att medvetenheten om kategoriseringar i socialt arbete, är ett sätt att använda sig av ett intersektionellt perspektiv i sin relation till människorna man möter som socialarbetare.

6.1.2 Motivet konsekvenser

Intervjupersonerna belyser konsekvensen av insatsen som en viktig komponent som motiv till att ge de unga brukarna inflytande, intervjuperson 4 sa till exempel:

För jag tänker att om de kommer från deras inre och vad de verkligen vill, då blir det ju oftast mycket bättre i slutändan också (Respondent 4).

Intervjuperson 4 menar att i och med att man som socialarbetare får ett större inflytande från brukarna så blir det bättre konsekvenser och insatsen blir därav bättre. Tidigare forskning stödjer även att socialarbetare ser motivet bättre konsekvenser i insatser som ett motiv till att brukarinflytande, då Muurinen (2019:962) menar att brukarinflytande är viktigt från början till slut utformning av sociala insatser, då det höjer kvalitén på de insatser man ger till brukarna.

Motivet att ge brukarinflytande på grund av att de ger bättre konsekvenser och resultat av insatsen kan ibland istället minska brukarinflytandet. Det sker om socialarbetaren släpper in ungdomarna och konsekvenserna av insatsen blir dålig och socialarbetaren skyller detta på

brukaren. Socialarbetaren skapar då ett account i form av en ursäkt för att bli fri från ansvar i en misslyckad insats (Scott & Lyman, 2013:50ff). Respondent 6 belyser begränsningar med motivet till brukarinflytande genom bättre konsekvenser i insatser, när de unga brukarna inte är motiverade till att göra en förändring:

.... Och kommer det inte från en själv och man ska tvinga fram en förändring, då tror ju inte jag att ju inte lika mycket på det, just att det kommer nå fram. Och så här gör vi ju med våra ungdomar fram till de är 18. Att vi vill gärna tvinga fram en förändring, på grund av oro som kanske föräldrarna känner skolan, känner, delar av socialtjänsten känner, eller som vi känner här ute så vill ju vi tvinga fram en förändring. Fast vi tror ju egentligen inte mest på det men vi har, alltså vi måste ju göra det i detta arbetet också där vi ser kanske ett destruktivt beteende. Alltså att vi på olika sätt ser konsekvenserna tydligare kanske, i alla fall de långsiktiga konsekvenserna än vad ungdomen gör som är mitt i situationen. Och där försöker vi ju kanske tvinga (Respondent 6).

Respondent 6 använder sig i detta uttalande av vad Lyman och Scott (2013:50ff) kallar ett syndabocksbeteende där en persons icke önskvärda beteende är en reaktion på andras attityder eller beteenden. Syndabocksbeteendet i resonemanget är där respondenten ursäktar sitt användande av tvång i arbetet med de minderåriga brukarna genom att beskriva att det krävs en förändring då brukarna inte har någon motivation och ett destruktivt beteende som har fört med sig oro. När respondent 6 gör en skillnad på brukare under 18 år så skapas även en tydlig skillnad mellan åldersgrupper av brukare. Satu Heikkinen och Clary Krekula (2006) menar att ålderism går att identifiera på det ställen i samhället där kategoriseringar sker utifrån ålder och där en grupp blir mer förtryckt än den andra. Genom att det endast är brukarna som är under 18 som blir tvingade till att skapa en förändring, så går det att se ett uttryck av ålderism i respondentens uttalande.

6.1.3 Motivet effektivisering

Flera av respondenterna resonerar lika kring intervjufrågan om att ett motiv till att ge ett ungt brukarinflytande som socialarbetare har att göra med att jobbet blir effektiviserat. Respondent 1, 2,5 och 6 är eniga om att brukarinflytandet gör jobbet lättare, eftersom brukarinflytandet ger dem bättre förutsättningar för att göra ett bra och effektivt jobb. Nämnade respondenter menar även att brukarinflytandet i många fall gör så att det går snabbare. Detta stämmer överens med vad Socialstyrelsen (2013:36) kommit fram till i sin rapport, nämligen att socialarbetare menar att brukarinflytande som något som gör jobbet både lättare och snabbare. Även Eriksson (2015:32) menar att ett av skälen till att ge ett brukarinflytande är att det effektiviserar arbetet. Respondent 3 och 4 resonerar däremot annorlunda kring att

brukarinflytandet gör jobbet mer effektivt. De menar istället att brukarinflytandet även kan göra jobbet mindre effektivt:

Hm, mm men det tycker jag. Ehm alltså det effektiviserar ju i förhållande till att det är lättare att hjälpa personen rätt. För om man inte har information och så så blir det ju svårt. Men effektiviserar, det kan väl även göra så att det blir långsammare också... (Respondent 3).

Både och, alltså ibland kan det ju vara svårare också. Detta eftersom de kanske vill saker som ibland kräver ett hårdare och mer arbete än om man hade gått en annan väg kanske (Respondent 4).

Det respondent 4 tar upp går att koppla till accountet syndabocks beteende eftersom respondenten skyller på att processen kan bli mindre effektivt med brukares inflytande, i de fall där brukaren vill saker som kräver ett hårdare arbete. Därmed lägger aktören (socialarbetaren) över anledningen på ett mindre effektivt arbete på brukaren.

6.1.4 Motivet legitimitet

Flera av respondenterna resonerar kring att ett motiv till att ge ett brukarinflytande för dem handlade om att de kände att deras arbete blev mer legitimt. Så här uttryckte sig respondent 5 som arbetar med missbruk:

Jag tänker att motivationen är det vi brottas med mest i alla fall i mitt jobb, men kommer det då en ungdom som faktiskt har åsikter och så, så är det ju mycket mer lättjobbat för mig såklart. Du har en ungdom som inte ligger under täcket och väntar på att saker ska hända utan dom tar och står upp för sitt eget och vill ha sin röst hörd och så, och det tycker jag bara är positivt och det legitimerar mitt arbete mer än ungdomar utan motivation (Respondent 5).

En del av resonemanget är en typ av ursäkt i form av accountet upphävbarhet då respondenten menar att vissa brukare inte skapar en känsla av legitimering i arbetet, men ursäktar sig med att säga att det är eftersom de brukarna motivation som krävs för inflytande. Respondent 5 anser dock att de brukare som har motivation är de som ger ett inflytande och skapar en större legitimitet i arbetet. Därav går det att se att ett motiv till att ge brukarinflytande är att det i vissa fall givit en större legitimitet i arbetet. Gro Jensen (2017:34f) stödjer antagandet om att brukarmedverkan ger en större legitimitet till professionella i sin forskning, som menar på att de anställda han intervjuade hade en positiv känsla och inställning kring att ge inflytande till ungdomarna i sin yrkesroll och att de upplevde dess arbete mer legitimerat. Eriksson

(2015:32) anser att ett av motiven till att ha ett brukarinflytande som socialarbetare handlar om att socialarbetaren upplever ett mer legitimerat arbete.

6.2 Utveckling av ungt brukarinflytande

6.2.1 Metoder för att utveckla

Angående utveckling av inflytande i det dagliga arbetet så menar samtliga respondenter att det är något man ständigt arbetar med att möjliggöra. Utvecklingen möjliggörs utifrån vad respondenterna i intervjuerna tog upp som metoder de ansågs användas för att utveckla brukarinflytandet på deras arbetsplats. Respondent 4 anser att möjliggörandet av att utveckla brukarinflytande inte är något organisationen för arbetsmarknadsåtgärder för socialtjänsten utsagt arbetar med, utan att det är mer än något utsagt som alla anställda ändå gör:

Ja, men det tycker jag nog men det är väl inte dagligen liksom att nu ska vi prata om inflytande eller att lyssna på våra ungdomar. Sen tror jag att alla har det i sig liksom att man ska lyssna. Men det är lite utsagt (Respondent 4).

Det kommer i intervjuerna fram att en metod som är vanlig förekommande som respondenterna menar är ett sätt att utveckla brukarinflytandet är metoden enkät. I enkäterna får de unga brukarna förmedla sina åsikter. Det är endast respondent 1 och 4 som inte säger att de använder sig av enkäter. Respondent 2, 4, 5 och 6 nämner enkäter som något de använder dagligen och ger till varje individ de träffar. Respondenterna menar att enkäten är ett sätt låta brukarna utvärdera hur de har blivit bemötta och hur de ställer till insatsen. Respondent 5 som arbetar med missbruk som syftar på en enkät i användandet av ordet brukarundersökningar, beskriver användandet av enkäter arbetsplatsen såhär:

Hm, ja absolut brukarundersökningar gör vi bland annat nu där det är helt och hållet efter deras perspektiv, där man får svara på ett antal frågor kring hur man har blivit bemött hos oss och i socialtjänsten, samt hur möjligheterna är att nå oss, hur frekvent vi svarar, hur man kan påverka sin insats, hur nöjd är man med sin behandlare och så vidare och så vidare (Respondent 5).

Det är dock en skillnad i vad respondenterna som använder sig av enkäter gör med dem när de har fått in svaren från brukarna. Respondent 3 som arbetar som arbetsmarknadskonsulent resonerar kring vad enkäterna har givit för resultat samt om det har resulterat i ett möjliggörande av en utveckling i praktiken:

Jag satt och tänkte nu på vad har resultatet varit på de här enkäterna egentligen? Ehm, ja det har jag lagrat någonstans bak. Ehm, jag tror att vi har haft uppe det på såhär APT och Enhetsmöten. Och bara vad tycker vi kring det och hur ska vi jobba vidare? Men jag har ingen såhär konkret liksom vad har skillanden blivit med de här enkäterna, vad har utvecklats. Det har jag tyvärr inget svar på (Respondent 3).

Respondent 3 använder sig resonemang av accountet upphävbarhet för att förklara varför hen inte vet vad som har gjorts med enkäterna och varför det inte går att svara konkret på vad som har utvecklats på grund av enkäterna. Upphävbarheten blir tydlig eftersom respondenten ursäktar sin omedvetenhet i vad enkäterna givit för påverkan på brist på information.

Respondent 5 och 6 som arbetar inom en annan enhet än respondent 3, har en annan upplevelse av hur de använder sig av sina enkätsvar. Respondenterna menar att de har haft tydliga riktlinjer från chefshåll i att de måste erbjuda alla sina brukare att fylla i enkäterna. De menar även att de sedan tillsammans med sina chefer skall resonera och utveckla utifrån resultaten i enkäterna, såhär beskriver respondent 5 att enkätsvaren skall förädlas:

Då gör vi ju en stor utvärdering och jämför med resten av hela individ- och familjeomsorgen i kommunen och då är det ju behandling ungdom, behandling vuxna, behandling familjer och då jämför man ju och ser hur vi gör och om man ser hur vi kan förbättras och utvecklas med det vilket är viktigt (Respondent 5).

Respondent 5 och 6 arbetar i en annan organisation än respondent 2,3 och 4 och det går att se stora skillnader mellan organisationerna i hur de använder sig av sina enkätsvar.

Organisationer kan även skapa accounts för sina representanter genom att organisationen styr så ett icke önskvärt beslut tas som i detta fall på grund av vad arbetsmarknadskonsulenterna kallar är brist på resurser från organisationen. Det stärker vad både Eriksson (2015:281) och Pölkki et al (2012:121) som menar att organisationen kan påverka i vilken utsträckning brukarens vilja och behov kan tillgodoses. Organisationen kan även påverka att det svårt att ge barn och ungdomar inflytande.

En annan metod för att möjliggöra en utveckling av ungt brukarinflytande, som både respondent 2 och 3 som arbetar med arbetsmarknadsåtgärder tar upp är referensgrupper. Respondent 3 resonerar kring negativa inställningar som finns på arbetsplatsen gällande att skapa referensgrupper samt att få in enkätsvar:

Alltså det man ofta hör är ju hur svårt det är att få till, att det är knögligt varje gång liksom och jag tänker att det kanske gör något med möjligheten till inflytande liksom. Om arbetsgruppen hela tiden är inställd på att det är svårt att få till referensgrupper eller få in åsikter, få svar på enkäter. Om man har den inställningen att det är svårare att få till så blir det ju såklart svårare. Och då är det svårare att motivera, för då tänker man att ingen kommer ju ändå svara och då bromsar det ju lite att man pratar om det på det sättet, jag vet inte (Respondent 3).

Respondent 3 beskriver att svårigheten med enkäter och referensgrupper som metoder är att skapa referensgrupper och att få in enkätsvar. Respondenten menar att svårigheten med att nå brukarna kan bero på att socialarbetarna i organisationen har en negativ inställning till metoderna som finns för att få in brukarinflytandet. Respondenten menar att socialarbetarnas negativa inställning resulterar i att brukarna inte vill ge inflytande. Accountet upphävarhet blir tydlig i respondentens resonemang, på grund av att respondenten ursäktar bristen på brukarinflytande på organisationens metoder för att utveckla brukarinflytande. Metoderna är de som enligt respondenten gör att situationen inte kan optimeras, som i denna situation blir att det begränsar ett optimalt brukarinflytande. Eriksson (2015:281) menar att det ligger i socialarbetarens ambitioner i vilken utsträckning ett inflytande ges till brukaren.

Anledningen till att det inte är så många ungdomar som vill vara med och påverka kan även bero på att det är socialarbetarna som väljer i vilka forum deras inflytande får ges. Respondent 6 resonerar kring hur låst hen är som socialarbetare i att hålla sig till det som går att erbjuda:

Om brukaren har ett förslag som vi absolut inte tror på och vi inte kan matcha med våra resurser så kan vi inte tillgodose förslaget, så brukarinflytandet är ju ändå hela tiden beroende av vad vi kan erbjuda och så (Respondent 6).

Detta är även ett exempel på när organisationen har skapat accounts för sina representanter, i detta fall genom att respondenten måste förhålla sig till de organisationen den företräder kan erbjuda. Enligt Lyman och Scott (2013:66) kan organisationen göra så att socialarbetare får ta beslut som inte går i linje med vad klienten vill, som i detta fall. Denna anledning har tagits upp i tidigare projekt för att utveckla inflytande där brukarna behövde anpassa sig till vad organisationen hade att erbjuda och inte fick ta in sina egna önskemål (Jensen, 2017:34f).

Intervjuperson 2 resonerar om att en typ av att ge inflytande, är genom att ha valet att välja att inte ge sitt inflytande i referensforum och dylikt. Det bekräftar Bergman (2018:110f) som menar att ett inflytande finns när man har ett val att ge sin åsikt, men väljer att inte göra det.

Anledningen till att vissa brukare väljer att inte ge ett inflytande kan bero på att brukarna anser att det är socialarbetarens uppgift att göra insatsen lyckad, på grund av att socialarbetaren är experten på insatsen. I det fallet så skapas accountet hänvisning, som betyder att en aktör som i detta fall är brukarna hänvisar till en expert som är bäst lämpad att lösa situationen.

6.2.2 Begränsningar med att utveckla

Respondent 5 och 6 som arbetar inom missbruk menar att det är en stor skillnad mellan insatser i hur mycket möjlighet det finns att utveckla brukarinflytandet. Vissa av insatserna respondenterna erbjuder är brukarna dömda till, vilket respondenterna menar minskar deras möjligheter att ge ett inflytande till brukarna, men att det är för att respondenterna måste förhålla sig till den dömda insatsens handlingsplan. Neutraliseringstekningen förnekelse av skadan innebär att aktören erkänner att de gjort en viss handling, men att den är godtagbar på grund av att det inte blev några negativa konsekvenser. Med argumentet att brukarna blivit dömda och att respondenterna måste förhålla sig till att uppdraget de fått blir rätt genom att följa den dömda insatsens handlingsplan, så rättfärdigar respondenterna att deras handling att inte ge lika mycket inflytande till de dömda brukarna blir godtagbar utan negativa konsekvenser.

Även respondent 2 resonerar kring begränsningar utifrån skillnad mellan insatser i förhållande till att utveckla ett brukarinflytande, då en av insatserna respondenten jobbar med inte ger så mycket direkt brukarkontakt:

Men sedan så är det ju så att själva insatsen i sig är ganska så strukturellt uppbyggt och mekanisk på ett sätt. Det är mest att jag arbetar utifrån ett visst system, jag träffar oftast inte brukarna utan det är mer att jag ser dem på en skärm och ser vad dem heter, och sen liksom delar ut en praktikplats till dem. Så på så sätt är inte brukarinflytandet så stort (Respondent 2).

Respondent 3 tar upp att det finns en begränsning i vilka insatser som organisationen erbjuder, vilket även det begränsar brukarinflytandet:

Sen är det ju begränsat vilka insatser vi har. Alltså vi har möjlighet till praktik, till aktiviteter på, ibland har vi haft vägledningssamtal och så. Annars så är det ju jobbsök eller något annan extern som man kan koppla på (Respondent 3).

De organisatoriska ramarna blir det som begränsar förutsättningarna för att kunna utveckla brukarinflytandet i det dagliga arbetet. Som tidigare nämnts skapar organisationer accounts för sina representanter, genom att ge riktlinjer om hur beslut skall tas. Att ha begränsningar i att utveckla ett brukarinflytande utifrån organisatoriska aspekter, så som vad man har att erbjuda går även att styrka i tidigare forskning inom ämnet. Både TF.Leung (2016:238) Mossberg (2016:727) och Pölkki et al(2012:121) identifierar hur svårigheter med brukarinflytande har att göra med att socialarbetaren känner sig begränsad utifrån organisatoriska aspekter med en brist på resurser och handlingsutrymme. När respondent 3 ursäktar svårigheterna med att utveckla ett brukarinflytande utifrån organisatoriska ramar så skapas accountet upphävbarhet. Upphävbarheten skapas när en aktör anser att deras begränsningar beror på att de inte har tillräckliga förutsättningar för att kunna göra det bästa i situationen (Scott & Lyman, 2013:50ff).

Respondenterna resonerar även kring att en begränsning till att utveckla inflytandet har att göra med att det i vissa ärenden finns flera aktörer, vilket respondenterna menar minskar brukarinflytandet. Respondent 3 menar att det blir en begränsning i att utveckla brukarens inflytande i ärenden med fler aktörer, eftersom de unga brukarna har lättare att komma med sitt inflytande i individuella sammanhang, där endast en socialarbetare är med.

6.3 Skillnad mellan brukare

6.3.1 Skillnader mellan individer

Enligt artikel 12 i barnkonventionen skall alla barn ha rätt att komma till tals i frågor som rör den enskilde. Inflytande kan vara olika beroende på vilken ålder och mognad barnet har, men dess delaktighet skall alltid ha lika stor betydelse (Mattsson, 2006:69). I praktiken visar tidigare forskning på svårigheterna att uppnå målet med artikel 12 (Kosher, Ben-Arieh, 2019:2). Bland respondenterna går det att identifiera strävan av att möta alla brukare lika. Trots denna strävan, så finns det i intervjuerna tydliga tecken på att alla brukare i praktiken inte får samma inflytande. Respondent 1 menar att det är självklart att ha som utgångspunkt att möta alla brukare på lika villkor, men att det på grund av personkemi och situation kan bli en skillnad mellan brukare i hur stort inflytandet blir:

Ja jag tycker ju att jag ger alla brukarinflytande i början. Men sen är det ju de som tyr sig till mig. För annars så, jag kan ju komma och fråga. Men i mitt jobb handlar det jättemycket

om personkemi tycker jag. Jag kan ju inte bestämma att de ska sitta och dricka kaffe med mig till exempel. Men jag kan liksom komma och sätta mig där. Men om jag märker att personen inte vill prata med mig, då kan jag inte erbjuda så mycket. Sen så får jag backa och iförsig där är det ju på något sätt att de får bestämma det. Jag vet inte, om de vill prata med en annan på jobbet och inte mig, då får jag liksom respektera det (Respondent 1).

I detta resonemang så menar respondenten att en grupp brukare inte söker kontakt och konsekvensen av det är att respondenten inte ger de brukarna lika mycket inflytande som de brukare som söker kontakt. När respondenten lägger ansvaret på brukarna i att de behöver skapa kontakt för att alla brukare skall få lika mycket inflytande, så skapar respondenten ett syndabockbeteende jämt emot de brukare som inte tagit kontakt. Syndabockbeteendet går att se i resonemanget eftersom respondenten ursäktar anledningen att vissa brukare inte får lika mycket inflytande, med deras beteenden och attityder i att de inte tagit kontakt.

Ett genomgående tema i intervjuerna är att respondenterna resonerar att brukarinflytandet varrierar mellan brukare beroende av motivation. Respondent 3 beskriver det såhär:

Hm, Ehm alltså det är ju väldigt stor skillnad på hur stora mål som personen har. Jag tänker att för dem som vet exakt vart dem vill, där är det ju lättare för dem att få ett inflytande eftersom då spinner man ju liksom vidare på det. Medan bland dem andra som kommer hit, vissa kanske inte ens vill komma hit utan de är tvingade att komma hit för att de har försörjningsstöd liksom. Där är det ju också svårt med inflytande tänker jag utifrån att då är personen inte ens motiverad till att vara där. Så där är väl egentligen en skillnad i inflytande tänker jag om man är motiverad och vet vad och vart man vill så är det ju lättare att få ett inflytande medan om man är osäker eller vill lösa det på egen hand så blir det liksom automatiskt betydligt svårare. Så ja, där är väl en skillnad där tänker jag, men annars vet jag inte riktigt, det är väl det (Respondent 3).

I respondentens resonemang gällande att brukarnas motivation styr hur lätt det blir för brukaren att få ett inflytande, så ursäktar respondenten att det är en skillnad i inflytande mellan omotiverade och motiverade brukare genom skapandet av accountet upphävbarhet. Upphävbarheten finns att se i resonemanget eftersom respondenten menar att vissa brukarens icke motivation är det som gör att de inte får samma inflytande och därigenom kan situationen för de omotiverade att ge ett inflytande inte optimeras.

6.3.2 Könsskillnader

Gällande frågan om det finns skillnad mellan könen i andelen inflytande så är respondenterna till viss del oense. Både respondent 2, 4, 5 och 6 anser att det inte är någon skillnad mellan könen och att det endast beror på vem individen är i vilket inflytande de får. Respondent 3

resonerar om att det endast finns en marginell skillnad, men att den är så pass liten att det inte går att generalisera en allmän könsskillnad. Respondent 1 resonerar annorlunda och anser att det finns markanta skillnader i hur mycket inflytande individerna får beroende av deras könstillhörighet. Respondenten menar att detta beror på att det är lättare att lyssna in tjejer eftersom de har samma könstillhörighet som respondenten själv. Tidigare forskning har även visat att socialarbetare påverkas av de yttre maktstrukturerna som finns i samhället och att de bemöter brukare olika beroende på dess könstillhörighet (Mattsson, Laanemets & Nordling, 2013:182).

Angående om tjejer och killar uttrycker sitt brukarinflytande olika så menar respondent 3, 5 och 6 att det finns en skillnad mellan könen, respondent 3 och 5 uttrycker det såhär:

Alltså generellt så tänker jag att killar kanske har mer tankar kring vad dem vill, men det är fan marginellt. Ehm men att det är lite rakare, hur ska man uttrycka det ah men de är tydligare med vad de vill. Mera liksom. Alltså hm, det är så svårt för det är därför jag säger att det är marginellt, men jag tänker att tjejerna oftare uttrycker en tacksamhet och de hänger väl ihop med samhället i stort tänker jag också såklart (Respondent 3).

Oftast är det ju så att tjejerna är mycket mognare och kan tänka mer objektivt, det är i alla fall min erfarenhet. De är längre fram i den här mognadsprocessen. Killar uttrycker det ju lite mer att jag kan säga att de kanske till exempel struntar i att komma, de visar det på ett annat sätt, dom är ointresserade. De kan till exempel ta upp sin telefon. Alltså mer fysiskt ändå skulle jag vilja säga, aldrig hotfullt eller på något aggressivt sätt utan att de istället struntar helt i att komma då (Respondent 5).

I båda dessa resonemang av respondenterna kring könsskillnader slipper respondenterna skapandet av accounts när de belyser könsskillnaderna mellan brukare i deras inflytande. Anledningen är att de ser skillnader mellan de binära könen som är accepterade i kulturen av hur män och kvinnor förväntas handla. Scott och Lyman(2013:72ff) menar att en aktör kan slippa skapandet av accounts på grund av att ett uttalande är accepterat i en viss kultur. Genuskontrakten är de som ger det manliga och kvinnliga könet skilda förväntningar i samhället på hur de bör handla för att deras inflytande och åsikter skall få ett genomslag (Hirdman, 1988:54) När respondenterna beskriver kvinnorna som mognare i hur de uttrycker sig samt att de visar mer tacksamhet, tillskriver de kvinnorna vad Evertsson (2010:51) skulle kalla kvinnliga stereotypa egenskaper. Socialstyrelsen (2014:18f) stärker även i tidigare forskning att det kan finnas en skillnad i hur brukarna uttrycker sitt inflytande på grund av dess könstillhörighet. Tina Mattsson (2017:107) bekräftar även detta och menar att socialarbetarna tillskriver brukare skilda förväntningar beroende på dess könstillhörighet.

6.3.3 Åldersskillnader

Resonemang kring att åldersskillnader mellan brukare påverkar inflytandet går inte att hitta hos varken respondent 1, 2 och 4. Respondent 4 menar istället att det kan skilja sig på så sätt att yngre brukare ofta har med sig en förälder och det i detta fall kan påverka inflytandet:

Egentligen tror jag faktiskt inte alls att den spelar så stor roll. För att jag tror att en del yngre, alltså är de trygga i sig själva så har de ändå en rätt så klar bild oavsett om de är yngre eller äldre. Men är de sköra eller så så spelar det ingen roll hur gamla de är på pappret. Sen spelar det roll om föräldrar är med i vissa fall och att de följer helt vad föräldrarna vill. Det märks ju på så sätt att föräldrarna går in och pratar, detta gör ju att delaktigheten i vissa fall blir mindre för ungdomarna absolut (Respondent 4).

Gällande detta citat så blir maktaspekten mellan barn och föräldrar tydlig. Respondent 4 skapar accounten hänvisning av lojaliteter. Det sker genom att respondenten rättfärdigar att delaktigheten inte blir lika stor för brukaren på grund av att respondenten behöver visa lojalitet och lyssna på föräldern som är med i samtalet. Magnus Karlsson (2010:127ff) menar att intersektionalitetskategorin ålder går att implementera i relationen mellan barn och föräldrar i de situationer som föräldern anses ha mer kunskap om vad som anses vara bäst. Intersektionalitetskategorin går i respondentens uttalande att identifiera på så sätt att ungdomen inte blir lika lyssnad på när föräldern är närvarande, eftersom socialarbetaren då istället lyssnar mer på föräldern. Om detta skulle bero på att föräldrarnas röst väger högre än ungdomens, så går även begreppet ålderism att sätta in i tolkningen. Ålderism menar att den yrkesverksamma åldern som föräldern men inte ungdomen har är normålder. Ungdomen som är under normåldern blir på grund av sin ålder mer förtryckt i samhället och även mindre lyssnad på enligt Heikkinen & Krekula (2006). Tidigare forskning stärker även att barn och ungdomar kan ha svårigheter i att få röst hörd, bland annat Kosher och Ben-Arieh(2019:2)menar att flera barn har uttryckt att de känner bristande eller inga rättigheter att uttrycka sina åsikter på grund av sin ålder.

7. Avslutande diskussion

Studiens ambition var att undersöka hur socialarbetare resonerar kring ungt brukarinflytande. Studien uppmärksammar att respondenterna anser att brukarinflytande är en viktig del i arbetet i kontakten med brukarna. För att avsluta denna analys så återkopplar jag till studiens tre frågeställningar. Studiens första frågeställning fokuserar på vilka motiv som socialarbetarna menar att det finns för ungt brukarinflytande. Alla respondenterna ansåg att det fanns motiv till att ge ett inflytande. Två motiv som snabbt identifierades i samtliga intervjuer var att brukarinflytande gav upphov till bättre konsekvenser för insatserna och att det gav en större legitimitet i socialarbetarnas yrkesroll. Det tredje motivet, effektivisering i arbetet var respondenterna oense om då vissa resonerade om att brukarinflytandet gjorde arbetet mer effektivt, medan andra istället ansåg att det saktade ner arbetets tempo.

I den andra frågeställningen ville jag undersöka hur socialarbetarna resonerade kring att möjliggöra utvecklingen ungas brukarinflytande. Respondenterna ansåg att utvecklingen var en tydlig del i det vardagliga arbetet. Vissa av respondenterna såg utveckling av brukarinflytande som ett krav från chefshåll medan andra såg utvecklingen som en utsagt men viktig del av det vardagliga arbetet. Metoder som användes i det vardagliga arbetet för att utveckla möjliggörandet brukarinflytandet var främst enkäter och två av respondenterna använde sig även av brukarråd. Det resonemang som var genomgående när respondenterna pratade om utveckling av ungt brukarinflytande var dock de upplevda begränsningarna. Organisatoriska faktorer, brukarnas icke engagemang till att ge ett inflytande och brist på resurser ansåg respondenterna begränsade utvecklingen av ungt brukarinflytande i det vardagliga arbetet.

Den sista frågeställningen handlade om hur socialarbetarna resonerar kring hur ungas brukarinflytande varierar mellan olika brukare. Samtliga respondenter uttryckte en vilja om att ge alla unga brukare de möter lika mycket inflytande. Det gick dock att se en variation i intervjuerna mellan olika brukares omfattning av inflytande. Framförallt så var det skillnaden i motivation som påverkade andelen inflytande på ett individplan. Det fanns även en marginell könsskillnad i andelen inflytande, men framförallt så resonerade respondenterna kring att ungdomarna förde fram sitt inflytande på olika sätt påverkat av dess könstillhörighet.

Åldersskillnaden mellan brukarna resonerade respondenterna endast påverkade andelen inflytande om en förälder till de yngre brukarna var med.

Avslutningsvis, så anser jag att mitt syfte med uppsatsen uppfyllts om att undersöka vilka resonemang som socialarbetarna har om ungt inflytande i sin yrkesroll utifrån mina tre frågeställningar. Det har synliggjorts med hjälp av användandet av teorin accounts och begreppet intersektionalitet med underkategorierna kön och ålder. Teorin accounts har bidragit till analysen genom att vara det främsta verktyget för att analysera respondenternas resonemang om ungt brukarinflytande. Genom att analysera respondenternas resonemang i hur de skapar accounts, så har resonemangens ursäkter och rättfärdigande kring ungt brukarinflytande framhävts. Accounts har även bidragit till analysen genom att framhäva var i intervjuerna som respondenterna inte behövt ursäkta eller rättfärdiga sig i sina resonemang kring ungt brukarinflytande. Begreppet intersektionalitet har bidragit till analysen genom att identifiera vilka skillnader respondenterna ser mellan olika brukares inflytande i sina resonemang. Intersektionalitetsbegreppets underkategorier kön och ålder har främst bidragit till att besvara den tredje frågeställningen i analysen, detta eftersom det var dessa kategorier som synliggjordes i empirin.

Urvalet i undersökningen har dock endast varit 6 personer från två olika verksamheter, för att få en mer generell överblick skulle det vara intressant att intervjua fler socialarbetare från andra verksamhetsområden som också arbetar med ungdomar. Det skulle även vara av intresse att göra en vidare studie med andra frågeställningar och metodval som till exempel deltagandeobservationer, för att till exempel kunna se mer av hur det ser ut i praktiken när socialarbetare arbetar med att utveckla det unga brukarinflytandet. Sedan skulle det även vara intressant att i en ny studie istället intervjua ungdomar i dess brukarposition, för att få deras resonemang och bild av vilket inflytande de anser sig ha i processer som rör dem. Med detta sagt är denna studie en början i att undersöka socialarbeters resonemang om ungt brukarinflytande, men det finns fler områden att utforska i ämnet.

8. Referenslista

- Adams, Robert (2003). *Social work and empowerment*. 3e: upplagan. London: Macmillan Distribution Ltd.
- Ahrne, Göran. (2010). "Intersektionalitet" i Edling, C. & Liljeros, F. (red.) *Ett delat samhälle: makt, intersektionalitet och social skiktning*. Stockholm: Liber.
- Attwood, Feona (2018). *Sex Media*. UK: Polity Press.
- Askheim, Ole Petter (2009) Brukermedvirkning – kun for verdige trengende? Om brukermedvirkning på rusfeltet, *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, (1):52-59
- Askheim, Ole Petter (2003) Empowerment as guidance for professional social work: an act of balancing on a slack rope. *European Journal of Social Work*, 20(39): 229 -240
- Askheim, Ole Petter (2007) Empowerment - olika infallsvinklar. I: Askheim, Ole Petter & Bengt Starrin (red.) *Empowerment i teori och praktik*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Barnombudsmannen (2007) *I myndighetens uppdrag, en undersökning av barnperspektivets genomslag i statliga myndigheter*.
- Bergman, Rakel (2018) Children's influence on dual residence arrangements: Exploring decisionmaking practices. *Children and Youth Services Review*, 91: 105-114
- Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2 uppl. Malmö: Liber
- Crenshaw, Kimberlé (1995). "Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics and Violence Against Women of Color" i Crenshaw K, Gotanda N, Peller G och Thomas K (red.). *Critical Race Theory*. New York: The New Press.
- Connell, Raewyn & Pearse, Rebecca (2015). *Om genus*. Göteborg: Daidalos.
- de Beauvoir, Simone. (2012. [1949]). *Det andra könet*. I översättning av Adam Inczedy-Gombos & Åsa Moberg i samarbete med Eva Gothlin. Stockholm: Norstedts.
- Eriksson, Erik (2019) Den egna erfarenhetens marknad- Om brukarinflytandearbetet och kommodifieringen av individers erfarenhet av psykisk ohälsa, *Sociologisk forskning*. 56(2): 85-109
- Eriksson, Erik. (2015). *Sanktionerat motstånd: Brukarinflytande som fenomen och praktik*. Lunds universitet, Socialhögskolan.
- Eriksson-Zetterquist, Ulla & Ahrne, Göran (2015) Intervjuer. I: Göran Ahrne och Peter Svensson(red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. 3 uppl. Stockholm: Liber
- Evertsson, Marie (2010). "Kön" i Edling, C. & Liljeros, F. (red.). *Ett delat samhälle: makt, intersektionalitet och social skiktning*. Stockholm: Liber.

Guttoérrez, Lorraine M(1990) Working with women of color: an empowerment perspective, *Social Work*, 35(2)149–153

Heikkinen, Satu & Krekula, Clary (2008) Ålderism- ett fruktbart begrepp? *Sociologisk forskning*. 45(2): 18 -34

Heule, Cecilia & Kristiansen, Arne (2013) *Vem är brukare?* Socialpolitik. [<https://socialpolitik.com/2013/12/01/vem-ar-brukare/>. Hämtat 2020-01-10.]

Hirdman, Yvonne (1988) Genussystemet - reflexioner kring kvinnors sociala underordning. *Tidsskrift för genusvetenskap*, 9 (3):49- 63

Hultqvist, Sara & Salonen, Tapio (2016) Brukardelaktighet i välfärdsstaten – retorik och praktik. I: Verner Denvall, Cecilia Heule & Arne Kristiansen(red.) *Social mobilisering*. (2 uppl) Malmö: Gleerups utbildning

Jacobsson, Katarina & Wästerfors, David (2013) Introduktion. I: Katarina Jacobsson och David Wästerfors(red.) *Från klarhet till klarhet*. Malmö: Égalité

Jensen, Gro (2017) Makt og myndighet i pedagogisk utøvelse av medvikningspraxis. *Forskning i pædagogers profession og uddannelse*, 1(2): 24- 36

Johansson, Håkan & Johansson, Linn & Scaramuzzino, Roberto (2011). *Mellan deltagande och inflytande: en kartläggning av brukarråd i Skånes kommuner*. Lund: Socialhögskolan, Lunds universitet

Kalman, Hildur & Lövgren, Veronica (2019) Etik i forskning och etiska dilemman. En introduktion. I: Hildur Kalman och Veronica Lövgren(red.) *Etiska dilemman forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. 2 uppl. Malmö: Gleerups

Karlsson, Magnus (2010). ”Ålder” i Edling, Christofer & Liljefors, Fredrik (red.), *Ett delat samhälle - makt, intersektionalitet och social skiktning*. Stockholm: Liber AB, ss. 119–145.

Kosher, Hanita & Ben-Arieh, Ascher (2019) Social worker’s perceptions of children’s right to participation. *Child and family social work*: 1-10

Laanemets, Leili & Mattsson, Tina & Nordling, Vanna(2013) Frikoppling, sammankoppling och besvärliga maktrelationer i socialt arbete. *Socialvetenskaplig Tidsskrift*. 20(3-4): 168-185

Lee, Judith A.B. & Hudson, Rhonda E. (2011: 163) The empowerment approach to social work practice. I: F. Turner(red). *Social work treatment: Interlocking theoretical approaches*: 157-178

Lykke, Nina (2003). Intersektionalitet - ett användbart begrepp för genusforskningen. *Kvinnovetenskaplig tidskrift*. 24(1), s. 47-56

Lyman, Stanford M. & Scott, Marvin B. (1968). Accounts. *American sociological review*, 33(1):46-62

Lyman, Stanford M. & Scott, Marvin B. (2013). Accounts. I: Katarina Jacobsson och David

Wästerfors(red.) *Från klarhet till klarhet*. Malmö: Égalité

Mattsson, Titti (2006) Det familjehemsplacerade barnet som rättighetsbärare. En utgångspunkt i det sociala arbetet med barn och ungdomar. *Socialmedicinsk tidsskrift*, 86(1): 66-73

Mattsson, Tina (2010). *I viljan att göra det normala: en kritisk studie av genusperspektivet i missbrukarvården*. 2. uppl. Malmö: Égalité

Mossberg, Lisa (2016) Service user involvement in Swedish mental health and social care: an analysis of ideological dilemmas and subject positions in a collaboration context. *European Journal of Social Work*, 19(5) : 716–730

Muurinen, Heidi (2018) Service-user participation in developing social services: applying the experiment-driven approach. *European Journal of Social Work*, 22(6): 961-973

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2016) *Ungas inflytande i kommuner och landsting om ett statsbidrag för att stärka ungdomars inflytande i den lokala demokratin*

Nygren, Lennart (2019) Risken finns, finns nyttan? Etikprövningen och den kvalitativa forskningen. I: Hildur Kalman och Veronica Lövgren(red.). *Etiska dilemman forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. 2 uppl. Malmö: Gleerups

Ponnet, Lina (2015) Barnets bästa i teori och praktik. När olika logiker möts. *Socionomens forsknings supplement*, (6): 44-56

Pölkki, Pirjo & Vornanen, Riitta & Pursiainen, Merja & Riikonen, Marjo (2012) Children's participation in child-protection processes as experienced by fosterchildren and socialworkers. *Child care practice*, 18(2): 107-125

Roose, Rudi & De Bie, Maria (2016) Children's rights: a challenge for social work. *International social work*, 51(1): 37-46

Runquist, Weddig. (2012). *Legitimering av tvångsvård – klienter och deras socialsekreterare om LVM*. Malmö: Égalité

SFS 2017: 725. *Kommunallag*.

SOU 2016: 19, Barnkonventionen blir svensk lag - Betänkande av Barnrättighetsutredningen, Stockholm

Socialstyrelsen (2013) Att ge ordet och lämna plats.

[\[https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepointdokument/artikelkatalog/vagledning/2013-5-5.pdf\]](https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepointdokument/artikelkatalog/vagledning/2013-5-5.pdf) . Hämtat: 2020-02-27.

Socialstyrelsen (2014) Socialt arbete med barn och unga i utsatta situationer

[\[https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepointdokument/artikelkatalog/ovrigt/2004110-5_20041105.pdf\]](https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepointdokument/artikelkatalog/ovrigt/2004110-5_20041105.pdf) . Hämtat: 2019-12-25

T.F. Leung, Terry (2016) The welfare service practitioners' perception of their power position in the user participation imperative. *Asia Pacific Journal of Social Work and Development*, 26(4): 231- 244

Unicef (2019) Barnkonventionen. [<https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten> -
. Hämtad 2020-03-12.

Bilaga 1

Informationsbrev

Hej

Mitt namn är Clara Granström. Jag studerar sjätte terminen på socionomprogrammet på Socialhögskolan, Lunds universitet. Jag skriver just nu min kandidiatuppsats och letar efter respondenter för min studie. Syftet med uppsatsen är att undersöka vilka erfarenheter socialarbetare har av ungas brukarinflytande

För att genomföra studien vill jag intervjua anställda socialarbetare på socialtjänsten som jobbar med ungdomar. Intervjuerna kommer att ta cirka 60 minuter och genomförs där och när det passar för dig. Din erfarenhet inom socialt arbete och arbetet med ungdomar skulle tillföra mycket. Jag skulle bli väldigt glad om du ville medverka i studien.

Information som framkommer under intervjun kommer helt att avidentifieras så att det inte går att koppla resultatet till enskilda individer. Materialet kommer att förvaras åtkomligt endast för mig som uppsatsstudent samt min handledare. Uppsatsen beräknas vara färdig i början av februari och du får gärna ta del av det färdiga resultatet om du så önskar.

Ditt deltagande i studien är helt frivilligt. Du kan när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering. Om du vill vara med eller har ytterligare frågor eller funderingar, kontakta mig (eller min handledare) genom att maila eller ringa.

Allt gott, Clara

Student Lunds Universitet
Clara Granström
Soc15cgr@student.lu.se
0709784543

Handledare
Mikael Sandgren
mikael.sandgren@soch.lu.se

Bilaga 2

Intervjuguide

Inledande frågor

- Är det okej att vi spelar in intervjun?
- Informera om syftet med studien samt samtycke, konfidentialitet och nyttjandekravet.
- Berätta om upplägget för intervjun; I intervjun kommer det att ställas frågor som handlar om socialarbetares erfarenheter av ungt inflytande.

Bakgrundsfakta

- Vad har du för titel på din arbetsplats?
- Kön?
- Ålder?
- Vad har du för utbildningsbakgrund?
- Hur länge har du arbetat inom denna organisation?
- Vad gjorde du innan du kom hit?
- Vilka är ungdomarna du träffar på ditt arbete?

Motiv till brukarinflytande

Ställningstagande

- Vad betyder ett brukarinflytande för dig?
- Har du några erfarenheter kring brukarinflytande i din yrkesroll?
Om ja, vad tror du är skälen till att det har uppkommit?
Om nej, vad tror du är skälen till att det inte uppkommit?
- Vad anser du att det finns för skäl till att ha ett brukarinflytande i arbetet?

Legitimitet

- Är din erfarenhet att ungt inflytande i ditt arbete ger mer legitimitet?
Om ja, på vilket sätt?
Om nej, varför?

Effektivisering

- Är brukarinflytande något som effektiviserar arbetet?
Om ja, på vilket sätt?
Om nej, varför?

Ungt brukarinflytande i det dagliga arbetet

Muntligt

- Hur pratar man om brukarinflytande på din arbetsplats?

Information

- Hur informeras du av din arbetsgivare kring hur ni ska arbeta med brukarinflytande?
- Finns det en metod för att kontinuerligt utvärdera inflytandet från brukare på din arbetsplats?
- Vad ger du för information till de ungdomar du träffar angående brukarinflytande?

Påverkan

- Hur framför ungdomarna sitt inflytande?

Vem/vilka ger ett inflytande som brukare?

Delaktighet

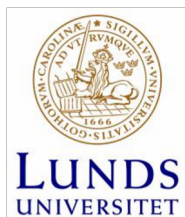
- Ser du något mönster i vilka ungdomar du ger ett brukarinflytande? Kön
- Ser du någon skillnad på tjejer och killar och hur mycket brukarinflytande de får?
Om ja, hur? Ålder
- På vilket sätt tror du att åldern spelar in i hur mycket du lyssnar på brukarinflytandet?

Avslutning

- Är det något du skulle vilja tillägga eller betona extra?
- Är det ok att jag kontaktar dig igen om det skulle komma upp ytterligare frågor?

Bilaga 3

Samtyckesblankett

Samtycke till deltagande i intervjustudie

Skriftligt, informerat samtycke till medverkan i intervjustudien som handlar om socialarbetares erfarenheter av ungt brukarinflytande.

Jag har informerats om studiens syfte, om hur informationen samlas in, bearbetas och handhas. Jag har även informerats om att mitt deltagande är helt frivilligt och att jag, när jag vill, kan avbryta min medverkan i studien utan att ange orsak. Jag samtycker härmed till att medverka i denna intervjustudie samt att samtalet spelas in.

Ort/Datum/År:

Namnunderskrift:

Namnförtydligande:

Uppsatsstudentens underskrift:

Namnförtydligande: